

Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej
Referat Badań i Ewaluacji
Opolskie Obserwatorium Terytorialne

ANALIZA DOSTĘPNOŚCI OPIEKI NAD DZIEĆMI DO LAT 3 W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM

**Materiał opracowany dla potrzeb
Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa
Opolskiego na lata 2014-2020**

Przygotowanie analizy:

Jagoda Sokołowska
Anna Kuźnik
Dorota Matuszewska
Maja Michniewicz
Karina Piziak

Pod kierunkiem:

Waldemara Zadki,
Dyrektora Departamentu Polityki Regionalnej i Przestrzennej

Wydawca:

Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej
Opolskie Obserwatorium Terytorialne
45-867 Opole, ul. Hallera 9
tel. +48 77 44 82 187, 44 82 188
fax. +48 77 44 82 166
obserwatorium@opolskie.pl
www.obserwatorium.opolskie.pl
www.rpo.opolskie.pl

Spis treści

Wstęp.....	4
I. Cel, zakres i przedmiot analizy	4
II. Uwagi metodyczne.....	6
III. Opieka nad dziećmi do lat 3 w dokumentach strategicznych i badaniach	7
IV. Regionalne uwarunkowania społeczne i demograficzne w zakresie dostępności opieki nad dziećmi do lat 3.....	10
V. Opieka nad dziećmi do lat 3 w województwie opolskim – na podstawie danych przekazanych przez gminy	17
VI. Podsumowanie.....	30
VII. Załączniki	31

Wstęp

Analiza stanowi materiał pomocniczy dla uruchomienia konkursu w ramach Działania 7.6 (*Godzenie życia prywatnego i zawodowego*) Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020 (RPO WO 2014-2040) oraz realizacji projektów w tym zakresie.

Opracowanie analizy stanowi dodatkowo wymóg szczegółowo określony w *Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014-2020*¹, które wskazują, że *Instytucje Zarządzające RPO określają warunki i procedury realizacji projektów biorąc pod uwagę, iż projekty mające na celu upowszechnianie opieki nad dziećmi do lat 3 mogą obejmować tworzenie i utrzymanie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 na terenach, gdzie liczba dostępnych miejsc opieki jest niższa niż zidentyfikowane zapotrzebowanie na miejsca.*

Realizacja niniejszej analizy wpisuje się w działania analityczno-monitoringowe realizowane przez Opolskie Obserwatorium Terytorialne², działające na podstawie *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku* (SRWO 2020) oraz *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*. Potrzeba opracowania niniejszej analizy została zgłoszona przez Instytucję Zarządzającą RPO WO 2014-2020 w ramach prac *Grupy Sterującej Ewaluacją i Monitoringiem*³, co znalazło swoje odzwierciedlenie w *Planie badań, analiz i ekspertyz Opolskiego Obserwatorium Terytorialnego na 2016 rok w zakresie rozwoju regionalnego województwa opolskiego*.

I. Cel, zakres i przedmiot analizy

Analiza koncentruje się na przedstawieniu uwarunkowań i różnicowań przestrzennych w województwie opolskim dotyczących dostępności opieki nad dziećmi do lat 3 oraz prognoz w tym zakresie w 2020 roku

Niniejsze opracowanie pozwoli na ukierunkowanie wsparcia na obszary, na których liczba dostępnych miejsc w obrębie opieki nad dziećmi do lat 3 jest niższa niż zidentyfikowane zapotrzebowanie oraz umożliwi odpowiednie przygotowanie wniosków o dofinansowanie w ramach Działania 7.6 RPO WO 2014-2020. Wyniki analizy wykorzystane zostaną ponadto dla potrzeb monitorowania SRWO 2020 i *Programu Specjalnej Strefy Demograficznej do 2020 roku. Opolskie dla rodziny*.

Zakres analizy określony został przez Instytucję Zarządzającą RPO WO 2014-2020 i w szczególności prezentuje dane dotyczące:

- liczby instytucji opieki nad dziećmi do lat 3,
- liczby dzieci do lat 3 (roczniki 0-2 lub do ukończenia 3 roku życia),
- liczby / odsetka dzieci objętych opieką do lat 3,
- liczby dzieci objętych opieką do lat 3 na 1000 dzieci w wieku do lat 3,

¹ *Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014-2020*, MIIIR/H 2014-2020/23(1) /07/2015, Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 22 lipca 2015 roku, s. 26.

² Opolskie Obserwatorium Terytorialne (OOT) - instrument stanowiący element krajowego systemu obserwatoriów terytorialnych, którego zadaniem jest monitoring interwencji publicznych w regionie oraz dostarczanie bieżących i usystematyzowanych informacji na temat rozwoju regionalnego.

³ *Grupa Sterująca Ewaluacją i Monitoringiem* (GSEiM) powołana została uchwałą nr 5177/2014 Zarządu Województwa Opolskiego z 16.06.2014 roku z póź. zm. Działania GSEiM koncentrują się na współpracy z Departamentem Polityki Regionalnej i Przestrzennej (Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego) w zakresie koordynacji procesu ewaluacji RPO WO 2014-2020 oraz procesu monitorowania polityk rozwoju.

- liczby dzieci oczekujących na miejsce opieki,
- prognozy liczby dzieci do lat 3 w 2020 roku,
- prognozy w zakresie zapotrzebowania na miejsca opieki w instytucjach opieki dla dzieci do lat 3 w 2020 roku.

Zgodnie z art. 2 *Ustawy z dnia 4 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3* (Dz.U. 2011 nr 45 poz. 235) *opieka nad dziećmi w wieku do lat 3 może być organizowana w formie żłobka lub klubu dziecięcego, a także sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianie⁴. W ramach opieki realizowane są funkcje: opiekuńcza, wychowawcza oraz edukacyjna. Opieka nad dzieckiem może być sprawowana do ukończenia roku szkolnego, w którym dziecko ukończy 3 rok życia lub w przypadku gdy niemożliwe lub utrudnione jest objęcie dziecka wychowaniem przedszkolnym – 4 rok życia. W przypadku, gdy dziecko, które ukończyło 3 rok życia umieszczone jest w żłobku lub klubie dziecięcym albo jest objęte opieką sprawowaną przez dziennego opiekuna, rodzice tego dziecka są zobowiązani do złożenia podmiotowi prowadzącemu opiekę oświadczenia o przeszkodach w objęciu dziecka wychowaniem przedszkolnym. Opieka w żłobku jest sprawowana nad dziećmi w wieku od ukończenia 20 tygodnia życia natomiast opieka w klubie dziecięcym od ukończenia 1 roku życia (art. 7 ustawy). Z kolei dzienny opiekun sprawuje opiekę nad dziećmi w wieku od ukończenia 20 tygodnia życia (art. 36 ust. 2 ustawy).*

Przedmiotem niniejszej analizy jest opieka nad dziećmi do lat 3 organizowana w żłobkach, oddziałach żłobkowych i klubach dziecięcych oraz opieka sprawowana przez opiekunów dziennych

Zgodnie z art. 8 ust. 1 *ustawy żłobki i kluby dziecięce mogą tworzyć i prowadzić gminy, osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej. Natomiast dzienny opiekun może być zatrudniany przez podmioty, o których mowa w ww. art. 8 (z wyłączeniem osób fizycznych). Z kolei oddziałem żłobkowym jest jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych, prowadzonego przez wójta, burmistrza lub prezydenta Miasta⁵.*

Żłobkiem lub klubem dziecięcym jest każda jednostka organizacyjna (art. 8 ust. 2), natomiast dziennym opiekunem jest osoba fizyczna (art. 36 ust.1). Omawiane w niniejszej analizie formy opieki nad dziećmi do lat 3, zobowiązane są zgodnie z ww. ustawą, do realizacji następujących zadań:

- zapewnienie dziecku opieki w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych;
- zagwarantowanie dziecku właściwej opieki pielęgnacyjnej oraz edukacyjnej⁶ z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka;
- prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych, uwzględniających rozwój psychomotoryczny dziecka, właściwych do wieku dziecka.

Ustawa precyzuje dodatkowo wymiar opieki w żłobku określając go jako – 10 godzin dziennie oraz w klubie dziecięcym – 5 godzin dziennie względem każdego dziecka (art. 12 ust. 2 i 4 ustawy).

⁴ Opieka nad dziećmi do lat 3 sprawowana przez nianie została wyłączona z niniejszej analizy.

⁵ Definicja stosowana w statystyce publicznej.

Zob. <http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/3502,pojecie.html>

⁶ Właściwa opieka pielęgnacyjna oraz edukacyjna – w przypadku żłobków i klubów dziecięcych, realizowana jest przez prowadzenie zajęć zabawowych z elementami edukacji.

II. Uwagi metodyczne

Analizę przeprowadzono na podstawie:

- a) **zapisów zawartych w dokumentach strategicznych** (opracowanych na poziomie unijnym, krajowym oraz regionalnym), jak również wyników badań i analiz w tym zakresie;
- b) **danych pozyskanych z 71 urzędów gmin województwa opolskiego**, w okresie od lutego do połowy kwietnia bieżącego roku, za lata 2013 – 2015 (stany na koniec grudnia danego roku). Aby właściwie zinterpretować przedmiotowe dane należy mieć na uwadze następujące uwarunkowania metodologiczne:
 - dane zebrane z gmin pod kątem dostępności opieki nad dziećmi do lat 3 były zbierane zgodnie z przywoływaną w niniejszej analizie ustawą, tj. w zakresie dzieci objętych opieką: w wieku do 1 roku życia, powyżej 1 roku życia do ukończenia 2 roku życia, powyżej 2 roku życia do ukończenia 3 roku życia, powyżej 3 roku życia;
 - rekrutacja do żłobków prowadzona jest w trybie ciągłym (co oznacza całoroczne przyjmowanie nowych dzieci w miarę pojawiania się wolnych miejsc w żłobku);
 - część informacji pozyskanych z gmin zawierała dane niepełne lub braki danych (zbierane informacje nie zostały przez JST uzupełnione w całości);
 - gminy przekazując informacje dotyczące prognoz w zakresie liczby dzieci oraz zapotrzebowania na miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 stosowały subiektywne podejście;

W trakcie realizacji badania gminy jako główny problem przy wyliczeniu prognoz na 2020 rok podawały fakt, iż 3-latki z 2020 roku urodzą się dopiero w 2017 roku, stąd wskazywały na niemożność bazowania na danych ewidencyjnych. W większości gmin wskazywano na niezaspokojone zapotrzebowanie na nowe miejsca opieki przy istniejących wolnych miejscach w poszczególnych instytucjach opieki nad dzieckiem do lat 3 na terenie tych gmin. Wynikać to może z preferowania przez rodziców konkretnej placówki i ich niechęci do umieszczenia dziecka w innej.

- dane ewidencyjne dotyczące stanu ludności często nie obrazują rzeczywistej liczby ludności zamieszkującej gminę. W gminach na terenie których występuje ujemne saldo migracji zagranicznych, w przypadku niedopełnienia przez obywatela formalności związanych z wymeldowaniem się, dane te będą zawyżone, co może fałszować wskaźniki bazujące na nich⁷;
- c) **danych dostępnych w zasobach statystyki publicznej – Głównego Urzędu Statystycznego**, w tym zwłaszcza w Banku Danych Lokalnych i Bazie Demografia⁸.

Dane pozyskane z powyższych zasobów dotyczą zarówno danych historycznych – dla potrzeb zobrazowania regionalnych uwarunkowań społecznych i demograficznych, jak również danych prognostycznych – celem przedstawienia przewidywań co do liczebności dzieci w województwie opolskim. W przypadku prognoz należy mieć na uwadze, że są to dane dotyczące dzieci w wieku 0-2 lat (bez trzylatków) i są prezentowane wyłącznie w ujęciu powiatowym (co wynika z podejścia stosowanego w statystyce publicznej). Natomiast dane historyczne zostały sporządzone za 2014 rok według najbardziej aktualnych dostępnych danych.

Dane ujęte w materiale, w zależności od potrzeby, prezentowane są w stopniu szczegółowości do poziomu: NUTS2 (województwa), NUTS4 (powiaty) i NUTS5 (gminy).

⁷ Niniejszy problem dotyczy także innych analiz realizowanych pod kątem województwa opolskiego odwołujących się do liczby ludności rejestrowanej przez statystykę publiczną.

⁸ W szczególności dane dotyczące uwarunkowań demograficznych województwa opolskiego, w tym stanów liczby dzieci w wieku do 3 lat oraz prognoz demograficznych.

III. Opieka nad dziećmi do lat 3 w dokumentach strategicznych i badaniach

Programowanie wsparcia w odniesieniu do opieki nad dziećmi do lat 3 w okresie 2014-2020 występuje na wszystkich trzech poziomach zarządzania polityką rozwoju, tj. unijnym, krajowym i regionalnym.

W przypadku działań podejmowanych na poziomie Komisji Europejskiej mają one swoje odzwierciedlenie w unijnej strategii wzrostu, obejmującej pięć celów (zatrudnienie, innowacje, edukacja, włączenie społeczne oraz zmiany klimatu/energii), które należy osiągnąć do 2020 roku. Mowa tu o dokumencie *Europa 2020: Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu*, który m.in. podkreśla potrzebę wspierania gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną oraz określa konieczność wspierania nowych sposobów utrzymania równowagi między życiem zawodowym a prywatnym (*Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*)⁹.

Kolejnym dokumentem unijnym, dotyczącym omawianej tematyki, jest *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 roku*, które określa główne działania państw członkowskich w okresie programowania 2014–2020, w tym wskazuje potrzebę adaptacji do zmian demograficznych, m.in. poprzez utworzenie lepszych warunków dla rodzin i realizację polityki godzenia życia zawodowego i rodzinnego¹⁰.

Dokumentem krajowym, który mocno akcentuje potrzebę dostosowania działań rozwojowych Polski do zmian demograficznych jest *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności*. Wskazuje on m.in. na większą ostrożność w strategiach życiowych, dotyczących decyzji w zakresie dietności, które uzależniane są od warunków do opieki, wychowania i stworzenia dzieciom szans rozwojowych w przyszłości¹¹. Opracowaniem uzupełniającym w tym zakresie jest *Strategia Rozwoju Kraju 2020 - aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo*. Jest to jeden z najważniejszych dokumentów w perspektywie średniookresowej odnoszący się m.in. do celu związanego z poprawą jakości kapitału ludzkiego. Kapitału oznaczającego sytuację, w której obywatele od najmłodszych do najstarszych lat życia i różnymi drogami uzyskują kompetencje i kwalifikacje zgodne z potrzebami społeczno-gospodarczymi oraz indywidualną potrzebą rozwoju osobistego. Działania te uzupełnia podejście do organizacji wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem – zorientowane nie na zastępowanie rodziców, ale na wspieranie ich w wychowywaniu małych dzieci¹². *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*, także podkreśla potrzebę wspierania przedsięwzięć służących wydłużaniu aktywności zawodowej i zwiększaniu mobilności zawodowej¹³. Natomiast *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020* (w 2 celu szczegółowym określonym jako *Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych*) wskazuje, że jednym z najbardziej efektywnych narzędzi pozwalających zapewnić odpowiedni poziom dietności przy utrzymaniu wysokiej aktywności zawodowej rodziców (w szczególności kobiet) jest zapewnienie łatwego dostępu do instytucjonalnej i/lub pozarodzinnej opieki nad małym dzieckiem¹⁴. Kompleksowy program demograficzny

⁹ Zob. Komunikat Komisji Europejskiej z dnia 3 marca 2010 roku. *Europa 2020: Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, s. 20-21.

¹⁰ *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006*.

¹¹ *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności*, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Warszawa 11 stycznia 2013 roku, s. 34.

¹² *Strategia Rozwoju Kraju 2020 - Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, wrzesień 2012 roku, s. 107-108.

¹³ *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010 roku, s. 112.

¹⁴ *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa, czerwiec 2013 roku, s. 38.

(uwzględniający także działania związane z opieką nad małym dzieckiem), jest elementem *Planu na rzecz odpowiedzialnego rozwoju*¹⁵ wskazującym kluczowe kierunki długofalowego rozwoju Polski.

W zakresie funduszy unijnych krajowym dokumentem precyzującym potrzebę realizacji wsparcia kierunkowego na rzecz godzenia życia zawodowego i rodzinnego jest *Umowa partnerstwa. Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020* (cel tematyczny 8 i 9)¹⁶. W ramach tych celów promowane jest trwałe i wysokiej jakości zatrudnienie oraz wsparcie mobilności pracowników, jak i włączenie społeczne, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją (umożliwiający m.in. zwiększenie dostępności do usług opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 poprzez tworzenie nowych miejsc w żłobkach)¹⁷. Przedmiotowe zapisy pod kątem realizacji projektów w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3 pogłębiają przywołane wcześniej krajowe wytyczne horyzontalne: *Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014-2020*.

Dokumentem regionalnym, uwzględniającym założenia zarówno krajowej, jak i wspólnotowej polityki rozwoju jest *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku*, w której zdefiniowano wyzwania stojące przed województwem oraz wskazano najważniejsze kierunki wsparcia. Zapobieganie i przeciwdziałanie procesom depopulacji – wyludniania się regionu oraz starzenia się jego mieszkańców – jest horyzontalnym wyzwaniem rozwojowym regionu, przedstawionym w SRWO 2020. Wspieranie rozwoju usług opiekuńczych i wychowawczych jest tym samym jednym z celów operacyjnych Strategii, przyczyniającym się dla realizacji celu strategicznego: *Konkurencyjny i stabilny rynek pracy*¹⁸.

Powyższe działania znalazły odzwierciedlenie w instrumentach realizacji SRWO 2020, głównie w:

- a) *Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Opolskiego na lata 2014-2020* - dokumencie planistycznym określającym szczegółowe działania, jakie samorząd województwa opolskiego, ma zamiar podjąć na rzecz wspierania rozwoju regionu. Zaplanowane w nim interwencje, w tym w ramach Działania 7.6 RPO WO 2014-2020¹⁹ (Oś Priorytetowa VII *Konkurencyjny rynek pracy*) umożliwiają m.in. tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w istniejących lub nowo powstałych formach opieki (przewidzianych omawianą powyżej ustawą o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3) oraz bieżące ich funkcjonowanie²⁰. Zgodnie z RPO WO 2014-2020 wsparcie tego typu powinno być kierowane na obszary charakteryzujące się słabym dostępem do usług wychowania edukacji żłobkowej.
- b) *Programie Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim do 2020. Opolskie dla Rodziny* – dokumencie skupiającym swoje działania na przeciwdziałaniu negatywnym tendencjom demograficznym. Program SSD uwzględnia pomoc dla rodzin, m.in. poprzez tworzenie nowych oraz wsparcie istniejących miejsc pracy, poprawę systemu edukacji i opieki nad dziećmi oraz rozwój usług dla ludzi starszych. Pakiet III Programu SSD (*Opieka żłobkowo-przedszkolna*) ukierunkowany jest na zwiększanie dostępu do usług żłobkowo-przedszkolnych, rozwój infrastruktury przyjaznej dzieciom i ich rodzicom/opiekunom oraz godzenie życia zawodowego i rodzinnego²¹.

Zapisy powyższych dokumentów strategicznych składają się na kanon działań, których celem jest zapewnienie dostępu do zatrudnienia i rozwój kariery w przypadku osób sprawujących opiekę nad małymi dziećmi, która w zdecydowanym stopniu jest uzależniona od rozwiązań sprzyjających łączeniu pracy

¹⁵ *Plan na rzecz odpowiedzialnego rozwoju*, Ministerstwo Rozwoju, Warszawa 16 lutego 2016 roku.

¹⁶ Cel tematyczny 8: *Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników* i Cel tematyczny 9: *Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją*.

¹⁷ *Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020. Umowa Partnerstwa*, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Dokument przyjęty przez Komisję Europejską 23 maja 2014 roku.

¹⁸ *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku*, Zarząd Województwa Opolskiego, Opole, grudzień 2012 roku, s. 89-90.

¹⁹ Działanie 7.6 RPO WO 2014-2020 wpisuje się w Priorytet Inwestycyjny 8iv: *Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę*.

²⁰ *Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020*, Zarząd Województwa Opolskiego, Opole, grudzień 2014 roku. Dokument przyjęty przez Komisję Europejską 18 grudnia 2014 roku, str. 158-159.

²¹ *Program Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim do 2020. Opolskie dla rodziny*, Zarząd Województwa Opolskiego, Opole, wrzesień 2014 roku, s. 38.

zawodowej z życiem rodzinnym. Realizacja tych działań sprzyjać ma większej stabilizacji ekonomicznej rodzin, w tym aktywności zawodowej obojga rodziców.

Kierunki planowanych do realizacji działań w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3 potwierdzają opracowania badawczo-analityczne zrealizowane w kraju. Mówiące m.in. o braku dostępu do opieki nad małymi dziećmi, wpływające często na czasową dezaktywizację opiekunów (urlop wychowawczy bądź rezygnację z pracy) lub szukanie alternatywnych form opieki (opieka w rodzinie – np. dziadków czy też zatrudnienie opiekunki lub opiekuna). Znaczne zwiększenie oferty opieki zewnętrznej nad dziećmi do 3 lat oraz udziału dzieci w tej opiece wymaga, zdaniem ekspertów, skoordynowanych działań obejmujących zapewnienie odpowiedniego finansowania tej opieki, działań wspierających stronę podażową i popytową²². Ranking popularności poszczególnych rozwiązań umożliwiających godzenie pracy zawodowej i obowiązków rodzicielskich, przeprowadzony w ramach *Diagnozy Społecznej 2015*, jako najlepsze wymienia²³:

- elastyczny czas pracy,
- lepsze możliwości opieki poza domem nad dziećmi do 7 roku życia,
- wyższe zasiłki,
- możliwość wykonywania części pracy w domu.

Zgodnie z raportem opracowanym na zlecenie Ministerstwa Rozwoju w 2016 roku pn. *Analiza sytuacji województw w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego w latach 2007- 2014* wsparcie w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3 w okresie programowania 2014-2020 powinno być²⁴:

- realizowane na obszarach o niskim odsetku dzieci objętych opieką żłobkową;
- realizowane w ramach projektów w zakresie tworzenia i funkcjonowania podmiotów świadczących usługi opieki nad dziećmi do lat 3, poprzez m.in. tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami w istniejących lub nowo tworzonych formach opieki przewidzianych ustawą;
- preferowane dla projektów realizowanych w gminach wiejskich po weryfikacji zapotrzebowania na usługi opieki nad dzieckiem do lat 3 (struktura ludności danej gminy, sytuacja na rynku pracy, potrzeby mieszkańców) oraz możliwości zapewnienia trwałości wdrażanych rozwiązań (np. przejęcie finansowania przez gminę po zakończeniu projektu);
- preferowane dla typów projektów dotyczących wyłącznie organizacji opieki nad dziećmi w formach zdeinstytucjonalizowanych np. przez dziennych opiekunów – w przypadku gmin, w których tworzenie żłobków może być utrudnione lub niezasadne z ekonomicznego punktu widzenia.

Zaprogramowane działania, o których mowa powyżej, mają także swoje potwierdzenie w badaniu przeprowadzonym w województwie opolskim, którego wnioski wskazują m.in. na niewystarczające zaspakajanie potrzeb jego mieszkańców pod kątem realizowanych w regionie usług opiekuńczych dla dzieci do lat 3. Dodatkowo badanie to wskazuje na: niewystarczającą liczbę miejsc pracy pozwalających godzić pracę zawodową z macierzyństwem, niewystarczającą liczbę elastycznych miejsc pracy oraz ograniczenia w mobilności mieszkańców związane z utrudnionym dostępem do miejsc pracy²⁵.

²² dr A. Chłoń-Domińczak, dr I. Magda: *Opieka nad dziećmi do 3 lat w Polsce – diagnoza oraz rekomendacje dotyczące zmian*, Ekspertyza opracowana na potrzeby Zespołu ekspertów ds. wypracowania rekomendacji w zakresie polityki rodzinnej przy Kancelarii Prezydenta RP, Warszawa, kwiecień 2013 roku, s. 8, 21.

²³ *Diagnoza Społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków. Raport*, redakcja: J. Czapiński, T. Panek, Warszawa: Rada Monitoringu Społecznego, Warszawa, listopad 2015 roku, s. 140.

²⁴ *Analiza sytuacji województw w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego w latach 2007- 2014*, Ministerstwo Rozwoju, Warszawa, marzec 2016 roku, s. 16.

²⁵ Zob. *Sytuacja opolskich kobiet na rynku pracy, w tym wracających na ten rynek po urlopach wychowawczych i macierzyńskich*, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej, Opole 2012 roku.

IV. Regionalne uwarunkowania społeczne i demograficzne w zakresie dostępności opieki nad dziećmi do lat 3

Wyniki *Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 roku* oraz dane rejestrowe służb statystyki publicznej wskazują, że w Polsce spośród wszystkich województw najbardziej alarmująca sytuacja w zakresie zmian liczebności, jak i struktury populacji występuje w województwie opolskim.

Województwo opolskie, pod kątem omawianej problematyki²⁶, cechuje:

- **najwyższy poziom depopulacji spośród wszystkich województw** - w latach 2002-2012 liczba mieszkańców województwa zmniejszyła się o 4,8% względem wzrostu o 0,8% przeciętnie w kraju – w żadnym z powiatów nie zanotowano wzrostu liczby mieszkańców, w przekroju wg gmin wzrost dotyczył co siódmej gminy;
- **jedna z najwyższych emigracji zarobkowych** - wynosząca wg szacunków prof. R. Jończego ok. 115 tys. osób (2010) oraz emigracja zawieszona obejmująca osoby, które definitywnie opuściły kraj nie dokonując wymeldowania z regionu (ok. 105 tys. osób);
- **niezapewniona prosta reprodukcja ludności** - w 2012 roku dzietność mieszanek regionu była najniższa spośród wszystkich województw – 100 kobiet w ciągu całego okresu rozrodczego rodziło średnio 115 dzieci, znacznie poniżej granicy prostej zastępowalności pokoleń;
- **przesuwanie się tzw. wieku środkowego matek** - w 2012 roku dziecko w rodzinie przychodziło na świat statystycznie w 28. roku życia matki, podczas gdy w 2005 roku kilkanaście miesięcy wcześniej, a w połowie lat osiemdziesiątych około trzy lata wcześniej;
- **spadek liczby urodzeń** - jeszcze w latach osiemdziesiątych na każdy 1000 mieszkańców, rodziło się w Opolskiem około dwadzieścioro dzieci, podczas gdy obecnie około dziewięścioro – projekcje demograficzne nie dają powodów do optymizmu – sytuacja nie ulegnie poprawie;
- **postępujący wzrost liczby zgonów**, który w połączeniu ze zmniejszającą się skalą urodzin przesuwają wskaźnik przyrostu naturalnego na ujemną stronę;
- **zmiana struktury demograficznej regionu** - podobnie jak w innych regionach zmniejsza się liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, w tym przyszłych rodziców, rośnie liczba osób w wieku starszym; poziom obciążenia ekonomicznego grupy produkcyjnej jest i będzie w regionie opolskim jednym z najwyższych w Europie;
- **niekorzystna projekcja demograficzna** - wskazująca, że Opolskie będzie wyludniać się w skali zagrażającej zarówno procesom rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i finansom publicznym – liczba ludności w województwie opolskim w 2035 roku wyniesie 897,1 tys. mieszkańców, tj. o 140 tys. mniej aniżeli w 2007 roku;
- **obserwowany kryzys rodziny** - podobnie jak w innych regionach związki małżeńskie zawierane są później, rośnie liczba rozwodów, występuje zjawisko separacji, osłabieniu ulegają więzi międzypokoleniowe, obserwowane są rozbieżności między preferowanym, a zrealizowanym modelem rodziny – upowszechnia się model z jednym dzieckiem, pomimo deklaracji o chęci posiadania większej liczby potomstwa.

Poniżej przedstawiono najważniejsze dane opisujące uwarunkowania społeczno-demograficzne województwa opolskiego, w szczególności w zakresie: liczby ludności i perspektyw rozwoju demograficznego regionu, salda migracji, przyrostu naturalnego, współczynnika dzietności i płodności oraz reprodukcji brutto i współczynnika dynamiki demograficznej.

²⁶ Zob. *Program Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim do 2020. Opolskie dla rodziny*, op. cit., s. 20-21.

Liczba ludności i perspektywy rozwoju demograficznego

W przeciągu ostatnich 20 lat (1995-2015)²⁷ liczba ludności w województwie opolskim spadła najbardziej w kraju bo aż o około 8,6% tj. 94 288 osób (w Polsce spadek o 0,4% - 154 823 osób). Na poziomie powiatowym w okresie tym spadek liczby ludności odnotowały wszystkie powiaty, jak i większość gmin województwa opolskiego. Najmniejszy spadek odnotowano w powiecie brzeski (-2,6%), a największy w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim (-13,3%). Z kolei w ujęciu gminnym największy wzrost liczby mieszkańców odnotowała gmina wiejska Skarbimierz - powiat brzeski (wzrost o 30,9%). Natomiast najwięcej ludności ubyło gminom: Branice z powiatu głubczyckiego (-21,4%) oraz Polska Cerekiew (-21,4%) z powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego.

Tabela 1. Dynamika zmian w obrębie liczby ludności w województwie opolskim w latach 1995-2015 (w osobach, w %)

Nazwa	Liczba ludności w 1995 roku	Zmiana liczby ludności w latach 1995-2015	
		w osobach	w %
POLSKA	38 609 399	-154 823	-0,4
OPOLSKIE	1 093 172	-94 288	-8,6
Powiat brzeski	93 709	-2 401	-2,6
Powiat namysłowski	44 497	-1 767	-4,0
Powiat opolski	13 9132	-5 800	-4,2
Powiat nyski	150 293	-10 789	-7,2
Powiat kluczborski	72 691	-5 817	-8,0
Powiat m. Opole	130 219	-10 754	-8,3
Powiat oleski	72 387	-6 976	-9,6
Powiat prudnicki	63 895	-7 491	-11,7
Powiat krapkowicki	73 892	-9 172	-12,4
Powiat strzelecki	87 061	-11 381	-13,1
Powiat głubczycki	54 137	-7 102	-13,1
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	111 259	-14 838	-13,3

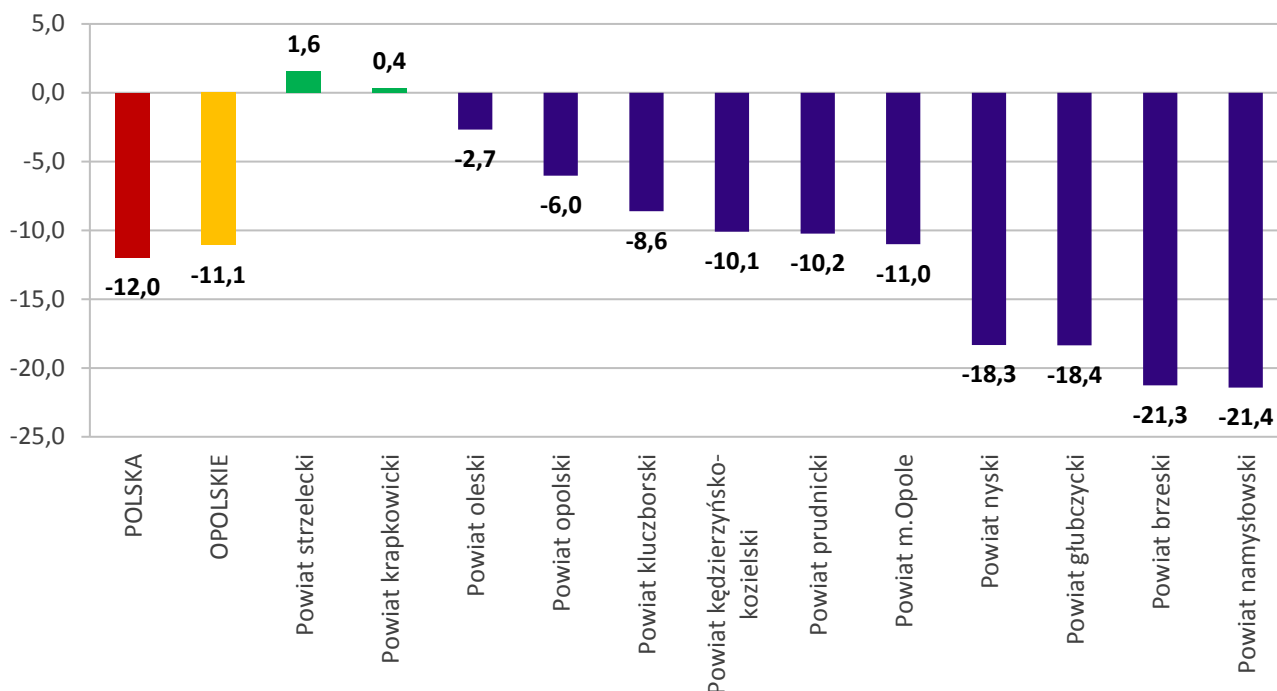
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w latach 2004-2014 liczba dzieci do lat 3 w województwie opolskim wzrosła o 2,7%. Ciekawym z punktu widzenia zmiany liczby dzieci do lat 3 był okres lat 2010 - 2014. Liczba dzieci z tej grupy wiekowej zmniejszyła się w województwie o -11,1% (-3 173 dzieci). Mniejsze spadki w liczbie dzieci odnotowały jedynie województwa: mazowieckie (-8,8%), małopolskie (-10,2%), śląskie (-10,3%). W okresie tym ujemną zmianę liczbę dzieci wykazały wszystkie powiaty województwa opolskiego, za wyjątkiem strzeleckiego (1,6%) i krapkowickiego (0,4%), które odnotowały zmiany in plus. Największe zmiany in minus dotyczyły powiatów namysłowskiego (-21,4%), brzeskiego (-21,3%), głubczyckiego (-18,4%) i nyskiego (-18,3%). Dane wskazane na wykresie i w tabeli poniżej.

W porównaniu do 2010 roku dodatnie zmiany w liczbie dzieci zaobserwowano w 11 gminach wiejskich, w tym m.in. w Walcach (24,4%) i Dąbrowie (13,9%); 5 gminach miejsko-wiejskich, m.in. w Kolonowskim (44%) i Gogolinie (12,3%). Najbardziej niekorzystne zmiany zanotowano w 3 gminach miejskich (np. Brzeg - 15%), 25 gminach wiejskich (w tym Pokój -39,4%, Olszanka -38,5%, Kamiennik -38,4%, Świerczów -32,4%) oraz 27 gminach miejsko-wiejskich (m.in. Paczków -26,2%, Głuchołazy -26,0%, Lewin Brzeski -23,8%).

²⁷ Dane przyjęte do obliczeń za 2015 rok dotyczą liczby ludności wg stanu na 30 VI.

Wykres 1. Zmiany w liczbie dzieci do lat 3 (0-2) w województwie opolskim w latach 2010-2014 w ujęciu powiatowym (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 2. Zmiany w liczbie dzieci do lat 3 (roczniki 0-2) w województwie opolskim w latach 2010-2014 – ujęcie powiatowe (w osobach, %, ‰)

Nazwa	Liczba dzieci w wieku 0-2		Zmiana liczby dzieci w wieku 0-2 lat w latach 2010-2014				Liczba dzieci w wieku 0-2 lat w 2014 r. na 1000 tys. mieszkańców
	2010 r.	2014 r.	(w osobach)	jako % liczby dzieci do 3 lat w 2010 r.	na 1000 mieszkańców w (w ‰)	na tys. dzieci w wieku do lat 3 lata (w ‰)	
POLSKA	1 277 981	1 124 854	-153	-12,0	-4,0	-128,2	29,2
OPOLSKIE	28 652	25 479	-3 173	-11,1	-3,1	-118,1	25,5
Powiat strzelecki	2 034	2 066	32	1,6	0,4	15,6	27,3
Powiat krapkowicki	1 688	1 694	6	0,4	0,1	3,6	26,1
Powiat oleski	1 796	1 748	-48	-2,7	-0,7	-27,5	26,7
Powiat kluczborski	1 789	1 635	-154	-8,6	-2,3	-89,8	24,4
Powiat prudnicki	1 611	1 446	-165	-10,2	-2,9	-107,2	25,5
Powiat opolski	3 561	3 346	-215	-6,0	-1,6	-62,4	25,1
Powiat głubczycki	1 405	1 147	-258	-18,4	-5,4	-204,7	24,3
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	2 623	2 358	-265	-10,1	-2,7	-108,1	24,4
Powiat namysłowski	1 437	1 129	-308	-21,4	-7,2	-241,4	26,4
Powiat m. Opole	3 514	3 127	-387	-11,0	-3,2	-118,4	26,2
Powiat brzeski	3 151	2 481	-670	-21,3	-7,3	-241,0	27,1
Powiat nyski	4 043	3 302	-741	-18,3	-5,2	-202,0	23,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując zmianę liczby dzieci do lat 3 na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014 w województwie opolskim współczynnik ten był jednym z korzystniejszych w kraju i wyniósł -3,1‰ (średnia dla Polski -4,0‰). Lepszą sytuację pod tym względem odnotowano tylko w województwie mazowieckim²⁸. W ujęciu gminnym wartości dodatnie w zakresie zmiany liczby dzieci do lat 3 na 1000 mieszkańców odnotowało 11 gmin wiejskich (największe dodatnie wartości dotyczyły gmin: Walce 5,5‰, Dąbrowa 3,5‰, Lasowice Wielkie

²⁸ Wartości wskaźnika gorsze od średniej dla Polski miało 11 województw, w tym najgorsze ujemne wskaźniki odnotowały województwa: warmińsko – mazurskie (-5,2‰), kujawsko-pomorskie (-5,1‰), zachodniopomorskie (-4,9‰), lubuskie (-4,9‰).

2,1‰), 5 gmin miejsko-wiejskich z czego najwyższe dodatnie wartości uzyskały gminy: Kolonowskie 9,1‰ i Gogolin 3,1‰. Wartości ujemne w zakresie omawianego współczynnika odnotowały z kolei 3 gminy miejskie, 25 gmin wiejskich (najbardziej widoczne w gminach: Olszanka -16,0‰, Kamiennik -14,4‰, Pokój -12,8‰, Świerczów -10,2‰), 27 gmin miejsko-wiejskich (z czego ujemne wartości dotyczyły w szczególności gminy Grodków -8,3‰, Paczków -8,3‰, Lewin Brzeski -8,1‰).

W 2014 r. w województwie opolskim liczba dzieci do lat 3 na 1000 mieszkańców wyniosła 25,5 ‰ i była najniższa w kraju (w Polsce wskaźnik ten kształtował się na poziomie 29,2‰). W ujęciu powiatowym wartość wyższą niż średnią dla województwa odnotował powiat strzelecki (27,3‰). Z kolei w ujęciu gminnym wartość powyżej średniej na 2014 rok uzyskały 2 gminy miejskie, w tym najwyższej Brzeg (26,9‰), 19 gmin wiejskich (najwyższą Wilków 30,9‰), 20 gmin miejsko-wiejskich – najwyższej Ujazd (30,4‰). Wartości poniżej średniej dla województwa uzyskało 17 gmin wiejskich (najniższy poziom w gminie Pokój 20,0‰), 12 gmin miejsko-wiejskich (m.in. gmina Głucholazy 21,3‰), 1 gmina miejska (Kędzierzyn-Koźle 24,3‰).

W okresie lat 2012 – 2014, czyli w czasie obowiązywania *Ustawy z dnia 4 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi do lat 3*, liczba dzieci do lat 3 w województwie opolskim zmniejszyła się o 4,9% (z 26 785 w 2012 roku do 25 479 w 2014 roku). W ujęciu powiatowym wyjątek stanowiły powiaty krapkowicki, oleski, strzelecki w przypadku których odnotowano zmianę in plus liczby dzieci do lat 3 o odpowiednio o 3,5%, 1,5% i 0,6%. Największą procentową zmianę in minus odnotowano w przypadku powiatów namysłowskiego (-11,2%), brzeskiego (-10%) i nyskiego (-10,1%). W ujęciu gminnym pozytywne zmiany odnotowało 10 gmin wiejskich: Dąbrowa (12,9%), Reńska Wieś (10,8%), Zębówice (9,9%), Izbicko (7,2%), wartości w zakresie 0,3% do 6,8%: Walce, Pakostawice, Lubrza, Strzeleczyki, Rudniki, Dobrzeń Wielki; 9 gmin miejsko-wiejskich, m.in. Gogolin 15,3%, Kolonowskie 14,6%, Dobrodzień 13%, Olesno 7%, wartości w zakresie od 4,9% do 1% gminy Zawadzkie, Baborów, Gorzów Śląski, Krapkowice, Leśnica. Zmiany negatywne notowała większość gmin w województwie, w tym 26 gmin wiejskich, np. Pokój (-30,3%), Kamiennik (-22,7%), Świerczów (-21,1%), Olszanka (-20,5%) i 22 gminy miejsko-wiejskie, w tym: Kietrz (-13,0%), Paczków i Grodków (-12,7%), Otmuchów (-2,4%), Wołczyn (-12,3%), Głubczyce (-11,4%), Głucholazy (-11,1%), Lewin Brzeski (-10,7%), 3 gminy miejskie (w tym najbardziej negatywną zmianę odnotowano w Brzegu – 7,6%).

W obliczu obserwowanych dynamicznych przekształceń społeczno-gospodarczych przewidywane **trendy zmian przebiegu procesów demograficznych oraz rozmiarów ruchów migracyjnych wykazują w perspektywie do 2050 roku dalszy spadek liczby ludności województwa opolskiego**. Ostatnia, kompleksowa prognoza demograficzna, przygotowana przez Główny Urząd Statystyczny (*Prognoza ludności na lata 2014-2050*²⁹) przewiduje, że liczba ludności w woj. opolskim, w stosunku do liczby mieszkańców regionu w 2013 r. wynoszącej 1 004 416), w:

- **2020 r.** zmniejszy się do 966 624 mieszkańców, tj. o 36,8 tys. mieszkańców (-3,8%);
- **2050 r.** zmniejszy się do 744 575 mieszkańców, tj. o 259,8 tys. mieszkańców (-25,9%).

Powyższa procentowa zmiana stanu liczby ludności województwa opolskiego będzie największa spośród wszystkich województw w kraju.

Przyrost naturalny

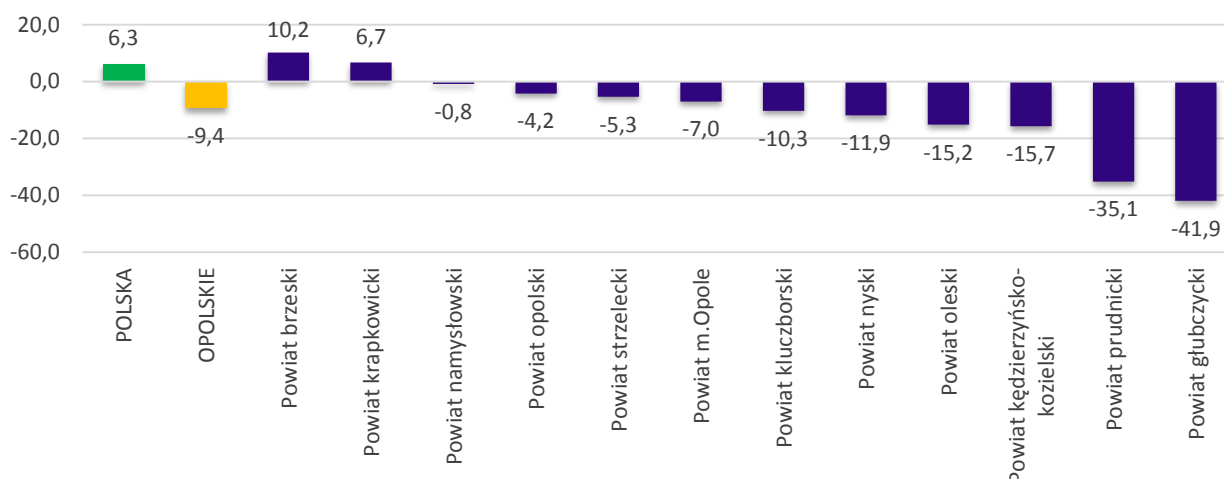
Biorąc pod uwagę lata 1995-2014 przewaga zgonów nad urodzeniami skutkowałą w województwie opolskim ujemnymi wartościami przyrostu naturalnego. W badanym okresie przyrost naturalny na 1000 mieszkańców wyniósł w przypadku opolskiego -9,4‰ i był jednym z najniższych w kraju. Województwo opolskie zajęło 5 miejsce wśród województw, za łódzkim (-59,3‰), świętokrzyskim (-22,3‰), śląskim (-14,9‰) i dolnośląskim (-12,5‰). Przyrost naturalny na 1000 ludności w województwie opolskim zaczął przybierać wartości ujemne począwszy od 2001 roku. W 2014 roku wskaźnik ten wyniósł dla opolskiego -

²⁹ *Prognoza ludności na lata 2014-2050*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014 rok. Prognoza ta przyjmuje jako punkt wyjścia stany ludności według płci, wieku i powiatów na dzień 31.12.2013 r. (dane rzeczywiste), w podziale administracyjnym obowiązującym w dniu 1.1.2014 r. i jest spójna z *Prognozą dla powiatów i miast na prawach powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014 rok.

1,2‰, niższe wartości osiągnęły jedynie województwa łódzkie (-2,8‰) i świętokrzyskie (-2,3‰). Aż 8 województw w kraju uzyskało wartości dodatnie przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców, najwyższą wartość w kraju odnotowano w województwie pomorskim (2,0‰).

W ujęciu powiatowym (patrz wykres 2.) wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców w latach 1995-2014 był dodatni dla dwóch powiatów brzeskiego (10,2‰) i krapkowickiego (6,7‰), ujemny notowały pozostałe powiaty, w tym największy ujemny przyrost naturalny odnotowano w powiatach: prudnickim (-35,1‰) i głubczyckim (-41,9‰). W 2014 r. dodatni przyrost naturalny odnotowano w powiecie opolskim (0,1‰), pozostałe powiaty notowały wartości ujemne – w szczególności w powiatach podregionu nyskiego: głubczyckim (-3,1‰), nyski (-2,5‰), namysłowskim (-2,4‰), prudnickim (-2,2‰).

Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w województwie opolskim w ujęciu powiatowym w latach 1995–2014 roku (w ‰)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W okresie 1995-2014 przeważająca liczba gmin województwa opolskiego odnotowała wartości ujemne przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców. Wartości dodatnie współczynnika przyrostu naturalnego na 1000 ludności w zakresie od 0,3‰ do 60,5‰ dotyczyły 10 gmin wiejskich (Skarbimierz, Tułowice, Wilków, Skoroszyce, Tarnów Opolski, Olszanka, Łambinowice, Radłów, Dobrzeń Wielki, Dąbrowa) i 9 gmin miejsko-wiejskich (Zdzieszowice, Grodków, Ujazd, Niemodlin, Praszka, Byczyna, Lewin Brzeski, Krapkowie, Strzelce Opolskie). W 2014 roku dodatnie wartości przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców w zakresie od 0,1‰ do 3,4‰ odnotowało 9 gmin wiejskich (Tułowice, Lubrza, Jemielnica, Dobrzeń Wielki, Zębowice, Łubniany, Skarbimierz, Olszanka, Komprachcice) i 9 gmin miejsko-wiejskich (Kolonowskie, Dobrodzień, Lewin Brzeski, Niemodlin, Praszka, Ujazd, Krapkowie, Gogolin, Leśnica).

Współczynniki dzietności i płodności oraz reprodukacja brutto i dynamika demograficzna

Współczynnik dzietności³⁰ w województwie opolskim nie daje powodów do optymizmu. W 2014 roku dzietność kobiet w regionie była najniższa spośród wszystkich województw (1,14 względem 1,30 w Polsce)³¹. Spośród wszystkich powiatów województwa opolskiego najniższe wartości odnotowano w powiecie nyskim (1,08), opolskim (1,09) oraz kluczborskim (1,09).

³⁰ Współczynnik dzietności oznacza liczbę dzieci, które urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15 - 49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłaby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie. Wskaźniki odnoszące się do liczby i struktury ludności (płeć, grupy wieku) od 2010 roku zostały przeliczone zgodnie z bilansem przygotowanym w oparciu o wyniki NSP 2011. Należy mieć na uwadze, że realnie współczynnik ten może być wyższy, ponieważ zaniża go obliczanie w stosunku do statystycznej liczby kobiet, które w praktyce ze względu na migrację nierejestrowaną, nie są uwzględniane w opracowaniach statystycznych GUS.

³¹ O zastępowalności pokoleń mówić możemy, gdy wskaźnik ten wyniesie 2,10-2,15

Równocześnie, bardzo niekorzystnie prezentują się **współczynniki płodności kobiet**³², które na Opolszczyźnie w 2014 były niższe od średniej dla Polski (we wszystkich grupach wiekowych). W grupie wiekowej 15-49 współczynnik ten wyniósł w województwie opolskim 35,10 (dla Polski odpowiednio 40,41). Niska płodność kobiet w tym wieku jest charakterystyczna dla wszystkich powiatów województwa. W każdym z powiatów współczynnik jest niższy niż przeciętnie w kraju (w szczególności w przypadku powiatu opolskiego - 32,87, a najlepsze w powiecie: oleskim - 37,84, prudnickim - 36,97 i brzeskim - 36,81.

Równie pesymistycznie kształtuje się sytuacja w kontekście **współczynnika reprodukcji brutto**³³. W 2014 roku współczynnik ten wyniósł 0,554 względem 0,626 przeciętnie w Polsce i co istotne, był najniższy spośród wszystkich województw. W województwie opolskim żaden z powiatów nie przekroczył średniej krajowej. Najkorzystniejszą sytuację odnotowano w powiecie krapkowickim (0,601), najmniej korzystnie prezentował się powiat kluczborski (0,496).

Alarmujące wartości w przypadku województwa opolskiego osiągnął również **współczynnik dynamiki demograficznej**³⁴. W 2014 roku współczynnik ten wyniósł na Opolszczyźnie zaledwie 0,876 wobec 0,997 średnio w kraju. Tylko województwa łódzkie (0,764) i świętokrzyskie (0,789) odnotowały niższe wartości niż opolskie. W ujęciu powiatowym najniższą wartość w regionie odnotowano w powiecie głubczyckim (0,724).

Tabela 3. Współczynnik dzietności i płodności oraz reprodukcja brutto i dynamika demograficzna w województwie opolskim w 2014 roku - ujęcie powiatowe

Obszar	Współczynniki			
	płodność (15-49 lat)	dzietności ogólnej	reprodukcji brutto	dynamiki demograficznej
POLSKA	40,41	1,2897	0,6259	0,9965
OPOLSKIE	35,10	1,1391	0,5541	0,8761
Powiat brzeski	36,81	1,18	0,5887	0,8927
Powiat głubczycki	34,88	1,13	0,5756	0,7235
Powiat kędzierzyński-kozielski	34,53	1,15	0,5420	0,8038
Powiat kluczborski	33,64	1,09	0,4960	0,8467
Powiat krapkowicki	35,37	1,18	0,6014	0,9524
Powiat namysłowski	35,31	1,13	0,5657	0,7828
Powiat nyski	33,38	1,09	0,5118	0,7558
Powiat oleski	37,84	1,25	0,5989	0,9484
Powiat opolski	32,87	1,08	0,5477	1,0063
Powiat prudnicki	36,97	1,20	0,5558	0,8038
Powiat strzelecki	35,43	1,15	0,5488	0,9658
Powiat m. Opole	36,93	1,1055	0,5491	0,9880

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Saldo migracji

O bilansie ludności współdecydują migracje zagraniczne i wewnętrzne (krajowe). Saldo migracji stanowi drugą, obok salda urodzeń i zgonów, główną składową przyrostu rzeczywistego. Migracje, zarówno stałe, jak i sezonowe, stanowią też istotny czynnik powodujący zaburzenia w ruchu naturalnym ludności (m.in. spadek liczby urodzeń, dzietności, obniżenie poziomu liczby zawieranych małżeństw, rosnąca liczba rozwodów, itd.). Województwo opolskie od wielu lat charakteryzuje się ujemnym wskaźnikiem salda

³² Współczynniki płodności kobiet - urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15-49 lat.

³³ Współczynnik reprodukcji brutto przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzić z częstotnością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmienne współczynniki płodności). Wskaźniki odnoszące się do liczby i struktury ludności (płeć, grupy wieku) od 2010 roku zostały przeliczone zgodnie z bilansem przygotowanym w oparciu o wyniki NSP 2011.

³⁴ Współczynnik dynamiki demograficznej oznacza stosunek urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

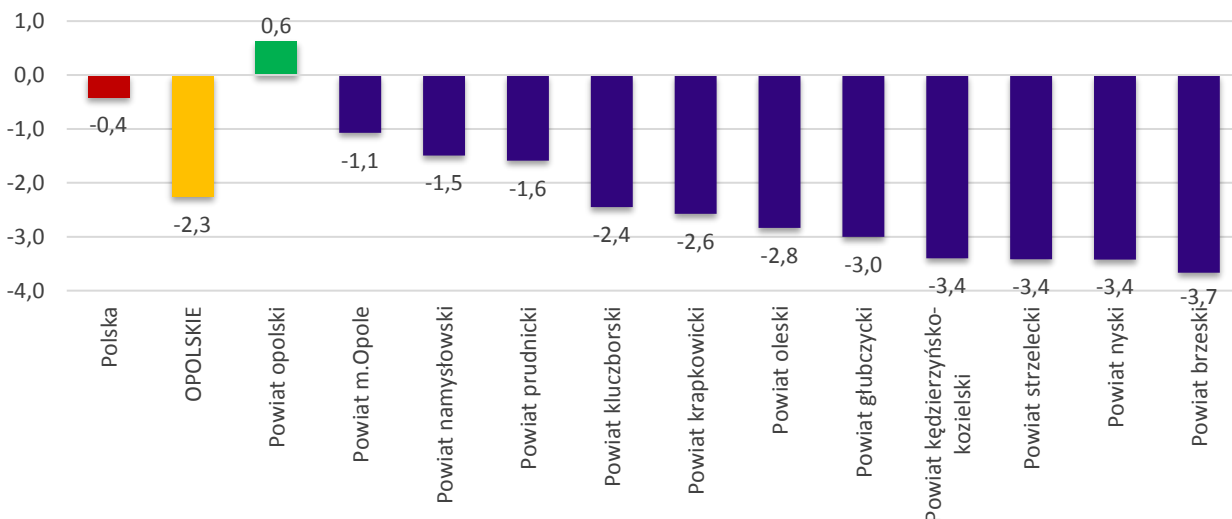
migracji, znacząco odbiegającym od przeciętnej sytuacji w kraju. Region opolski wyludnia się na każdym kierunku migracji zarówno zagranicznym, jak i krajowym.

Województwo opolskie w latach 1995-2014 utraciło najwięcej ludności spośród wszystkich województw w kraju. Saldo migracji ogółem (wewnętrzne i zewnętrzne migracje) na 1000 mieszkańców wyniosło w Opolskim - 57,5‰ i było najniższe w kraju (-7,4‰). Następne w kolejności województwo lubelskie odnotowało wartość omawianego współczynnika aż o 1/3 lepszą, choć nadal ujemną (-38,8‰). W analizowanym okresie 4 województwa mazowieckie, małopolskie, pomorskie, wielkopolskie miały saldo migracji dodatnie. W 2014 roku saldo migracji ogółem na 1000 mieszkańców w województwie opolskim osiągnęło -2,3‰ względem -0,4‰ w Polsce, niższe wartości odnotowano w województwach lubelskim (-2,7‰) i warmińsko-mazurskim (-2,5‰).

W okresie tym wszystkie powiaty województwa odnotowały ujemne saldo migracji na 1000 ludności. Największe ujemne saldo migracji dotyczyło powiatów: krapkowickiego (-98,9‰), kędzierzyńsko-kozielskiego (-89,0‰), prudnickiego (-85,8‰), strzeleckiego (-84,9‰), głubczyckiego (-69,4‰), oleskiego (-69,4‰) oraz kluczborskiego (-63,9‰), przy średniej dla województwa opolskiego (-57,5‰). Powiat opolski odnotował najniższy ujemny bilans salda migracji (-2,1‰).

W 2014 roku dodatni współczynnik salda migracji na 1000 mieszkańców uzyskał jedynie powiat opolski (0,6‰), pozostałe powiaty notowały wartości ujemne. Najwyższe ujemne saldo migracji dotyczyło powiatów brzeskiego (-3,7‰), nyskiego, strzeleckiego i kędzierzyńsko-kozielskiego (każdy - 3,4‰).

Wykres 3. Saldo migracji (wewnętrznej i zagranicznej) na 1000 mieszkańców w województwie opolskim w 2014 roku – ujęcie powiatowe (w ‰)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W ujęciu gminnym w latach 1995 - 2014 dodatnie saldo migracji (w zakresie od 10,9‰ do 179,8‰) odnotowano tylko w kilku gminach wiejskich: Skarbimierz, Nysa, Chrząstowice, Komprachcice, Dobrzeń Wielki, Łubniany, Dąbrowa, Lubsza, Turawa i jednej gminie miejsko-wiejskiej Prószków.

V. Opieka nad dziećmi do lat 3 w województwie opolskim – na podstawie danych przekazanych przez gminy

Zawarte w poniższym rozdziale zapisy opracowane zostały zgodnie z uwagami metodycznymi wskazanymi w II rozdziale niniejszej analizy. Dane Głównego Urzędu Statystycznego zawarte w przedmiotowej części przywoływane zostały wyłącznie dla potrzeb zobrazowania sytuacji województwa opolskiego na tle innych regionów Polski. Dane te nie są porównywane z danymi pochodzącymi z gmin (2013-2014), m.in. z uwagi na inną metodologię zbierania danych.

Liczba dzieci w wieku do lat 3

Zgodnie z danymi ewidencyjnymi napływającymi z urzędów gmin w województwie opolskim w 2015 roku było 26 556 dzieci w wieku do 3 lat, z czego 9 352 dzieci w wieku do 1 roku życia, 8 655 dzieci powyżej 1 roku życia do ukończenia drugiego roku życia oraz 8 549 dzieci powyżej 2 roku życia do ukończenia 3 roku życia. W porównaniu do lat poprzednich liczba dzieci zmniejszyła się i wyniosła odpowiednio o 2.4 % mniej w stosunku do 2014 roku i o 4,9 % w porównaniu do 2013 roku (por. tabela poniżej).

Tabela 4. Liczba dzieci w wieku do lat 3 w województwie opolskim w latach 2013-2015 (dane rzeczywiste podane przez gminy na podstawie rejestrów ewidencji ludności) - ujęcie gminne

Lp.	Nazwa gminy	Liczba dzieci w gminie w wieku do lat 3 w latach 2013-2015			
		2013	2014	2015	zmiana 2013-2015
1	Opole	4452	4241	4164	-288
2	Nysa	1437	1403	1303	-134
3	Kędzierzyn-Koźle	1528	1538	1477	-51
4	Strzelce Opolskie	873	839	828	-45
5	Kluczbork	952	897	859	-93
6	Prudnik	731	697	665	-66
7	Namysłów	767	760	723	-44
8	Brzeg	1018	975	906	-112
9	Grodków	623	569	537	-86
10	Krapkowice	648	642	612	-36
11	Głuchołazy	589	576	537	-52
12	Ozimek	479	487	488	9
13	Głubczyce	614	589	551	-63
14	Zdzieszowice	453	425	394	-59
15	Dobrzeń Wielki	449	436	427	-22
16	Dąbrowa	291	293	298	7
17	Gogolin	355	374	363	8
18	Lewin Brzeski	375	378	353	-22
19	Rudniki	255	250	234	-21
20	Niemodlin	b.d.	b.d.	371	b.d.
21	Prószków	282	268	271	-11
22	Otmuchów	384	350	316	-68
23	Skarbimierz	266	243	243	-23
24	Gorzów Śląski	215	212	214	-1
25	Kietrz	300	283	262	-38
26	Paczków	371	318	282	-89
27	Korfantów	252	254	234	-18
28	Popielów	228	206	195	-33
29	Leśnica	213	220	221	8

30	Reńska Wieś	210	207	213	3
31	Jemielnica	203	224	217	14
32	Praszka	423	416	398	-25
33	Lubsza	274	266	229	-45
34	Kolonowskie	157	164	179	22
35	Strzeleccki	192	199	201	9
36	Skoroszyce	183	182	175	-8
37	Baborów	160	164	163	3
38	Walce	159	162	159	0
39	Bierawa	194	205	196	2
40	Izbicko	139	164	149	10
41	Olszanka	146	141	149	3
42	Pawłowiczki	200	192	184	-16
43	Cisek	154	155	146	-8
44	Radłów	145	133	130	-15
45	Głogówek	413	377	346	-67
46	Wołczyn	333	320	329	-4
47	Kamiennik	75	80	75	0
48	Pokój	133	120	132	-1
49	Byczyna	286	278	273	-13
50	Pakoławice	92	91	99	7
51	Komprachcice	255	275	289	34
52	Tarnów Opolski	277	255	246	-31
53	Łubniany	260	259	233	-27
54	Turawa	245	246	248	3
55	Zębowice	98	111	111	13
56	Łambinowice	244	201	172	-72
57	Polska Cerekiew	81	85	79	-2
58	Chrzastowice	190	182	166	-24
59	Lasowice Wielkie	189	186	171	-18
60	Tułowice	168	164	147	-21
61	Branice	140	144	153	13
62	Wilków	165	146	124	-41
63	Lubrza	108	126	130	22
64	Domaszowice	99	83	93	-6
65	Świerczów	101	79	84	-17
66	Biała	293	298	284	-9
67	Dobrodzień	241	272	263	22
68	Murów	138	140	120	-18
69	Olesno	480	491	463	-17
70	Ujazd	218	202	216	-2
71	Zawadzkie	269	289	294	25
SUMY		27930	27197	26556	-1374

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin.

Instytucje realizujące opiekę nad dziećmi do lat 3 oraz dzieci korzystające z tej opieki

W 2015 roku według danych pozyskanych z gmin w regionie funkcjonowało 58 żłobków i 11 klubów dziecięcych. Największa liczba instytucji znajdowała się w Opolu (18 żłobków), Kędzierzynie-Koźlu (6 żłobków i 2 kluby dziecięce), Nysie (4 żłobki, 2 kluby dziecięce), Brzegu (2 żłobki i 2 kluby) i Krapkowicach (3 żłobki). Według stanu na XII. 2015 rok w 32 gminach wskazano placówki świadczące opiekę nad małymi dziećmi, przy czym instytucji takich nie wykazano w 39 gminach województwa opolskiego. W stosunku do 2013 roku nowe instytucje opieki powstały w 9 gminach.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego województwo opolskie wypada korzystniej na tle innych województw w zakresie liczby instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (dane za 2014 rok). Korzystniej od Opolszczyzny wypadały województwa: lubuskie, warmińsko-mazurskie, podlaskie oraz świętokrzyskie.

Tabela 5. Liczba instytucji opieki nad dziećmi do lat 3 funkcjonujących w województwie opolskim w latach 2013-2015 (stan na 31.12)

Lp.	Nazwa gminy	Liczba instytucji w latach 2013-2015								
		2013			2014			2015		
		żłobki	kluby dziecięce	suma (żłobki i kluby)	żłobki	kluby dziecięce	suma (żłobki i kluby)	żłobki	kluby dziecięce	suma (żłobki i kluby)
1	Opole	13	0	13	15	0	15	18	0	18
2	Kędzierzyn-Koźle	5	1	6	5	1	6	6	2	8
3	Nysa	3	1	4	3	2	5	4	2	6
4	Brzeg	2	0	2	2	0	2	2	2	4
5	Krapkowice	3	0	3	3	0	3	3	0	3
6	Branice	2	0	2	2	0	2	2	0	2
7	Głubczyce	1	1	2	1	1	2	1	1	2
8	Głuchołazy	2	0	2	2	0	2	2	0	2
9	Grodków	0	1	1	1	1	2	1	1	2
10	Lewin Brzeski	1	1	2	1	1	2	1	1	2
11	Biała	0	0	0	1	0	1	1	0	1
12	Byczyna	1	0	1	1	0	1	1	0	1
13	Chrzastowice	1	0	1	1	0	1	1	0	1
14	Dobrodzień	0	0	0	1	0	1	1	0	1
15	Głogówek	0	0	0	1	0	1	1	0	1
16	Gogolin	0	0	0	1	0	1	1	0	1
17	Kluczbork	0	0	0	1	0	1	1	0	1
18	Kolonowskie	0	1	1	0	1	1	1	0	1
19	Komprachcice	0	0	0	0	0	0	1	0	1
20	Łubniany	1	0	1	1	0	1	1	0	1
21	Namysłów	0	0	0	1	0	1	1	0	1
22	Olesno	1	0	1	1	0	1	1	0	1
23	Ozimek	1	0	1	1	0	1	1	0	1
24	Paczków	0	0	0	0	0	0	0	1	1
25	Popielów	0	1	1	0	1	1	0	1	1
26	Prószków	1	0	1	1	0	1	1	0	1
27	Prudnik	1	0	1	1	0	1	1	0	1
28	Skarbimierz	0	0	0	0	0	0	1	0	1
29	Strzelce Opolskie	1	0	1	1	0	1	1	0	1
30	Zdzieszowice	1	0	1	1	0	1	1	0	1
31	Dobrzeń Wielki	0	1	1	0	0	0	0	0	0
32	Otmuchów	1	0	1	0	0	0	0	0	0
ŁĄCZNIE		42	8	50	50	8	58	58	11	69

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin.

Liczba dzieci objętych opieką nad dziećmi do lat 3 w 2015 roku w województwie opolskim (według danych pozyskanych z gmin) wyniosła 2743 dzieci (por. poniższa tabela). Najwięcej dzieci przebywało w żłobkach – 2364 (86,2%). W przypadku pozostałych form opieki, wykorzystywanych w województwie opolskim do opieki nad dziećmi do lat 3 - 5,9% wszystkich dzieci objętych opieką znajduje się pod opieką opiekunów dziennych, 5,1% korzysta z opieki w oddziałach żłobkowych, 2,8% przebywa w klubach dziecięcych. Powyższa dysproporcja w liczebności dzieci przebywających w poszczególnych formach opieki wynika w szczególności z tego, że żłobki dysponują większą liczbą miejsc niż pozostałe formy opieki nad dziećmi do lat 3.

Tabela 6. Liczba dzieci objętych opieką nad dziećmi do lat 3 w województwie opolskim w 2015 roku z podziałem na poszczególne formy opieki (stan na 31.12) – ujęcie gminne

Lp.	Nazwa gminy	Liczba dzieci objętych opieką według formy opieki				Łączna liczba dzieci objętych opieką
		Żłobki	Oddziały żłobkowe	Kluby dziecięce	Opiekun dzienny	
1	Opole	967	0	0	67	1 034
2	Kędzierzyn-Koźle	311	0	7	5	323
3	Nysa	167	0	27	2	196
4	Brzeg	105	0	0	10	115
5	Prudnik	29	76	0	0	105
6	Strzelce Opolskie	90	0	0	13	103
7	Namysłów	95	0	0	0	95
8	Krapkowice	86	0	0	0	86
9	Głuchocin	67	0	0	6	73
10	Ozimek	63	0	0	0	63
11	Grodzów	40	0	15	0	55
12	Olesno	54	0	0	0	54
13	Zdzieszowice	46	0	0	0	46
14	Głubczyce	32	0	13	0	45
15	Branice	41	0	0	0	41
16	Otmuchów	0	40	0	0	40
17	Gogolin	30	0	0	0	30
18	Kluczbork	11	0	0	14	25
19	Głogówek	20	0	0	2	22
20	Skarbimierz	20	0	0	0	20
21	Zawadzkie	0	20	0	0	20
22	Dobrzeń Wielki	0	0	0	16	16
23	Byczyna	15	0	0	0	15
24	Kolonowskie	15	0	0	0	15
25	Łubniany	15	0	0	0	15
26	Chrzastowice	11	0	0	3	14
27	Lewin Brzeski	8	0	5	0	13
28	Biała	10	0	0	0	10
29	Dobrodzień	10	0	0	0	10
30	Paczków	0	4	5	0	9
31	Prószków	6	0	0	2	8
32	Dąbrowa	0	0	0	5	5
33	Jemielnica	0	0	0	5	5
34	Popielów	0	0	4	0	4
35	Bierawa	0	0	0	3	3
36	Praszka	0	0	0	2	2
37	Tułowice	0	0	0	2	2
38	Cisek	0	0	0	1	1
39	Łambinowice	0	0	0	1	1
40	Lubsza	0	0	0	1	1
41	Rudniki	0	0	0	1	1
42	Świerczów	0	0	0	1	1
43	Wilków	0	0	0	1	1
44	Izbicko	0	0	0	0	0
45	Kietrz	0	0	0	0	0
46	Lubrza	0	0	0	0	0
47	Walce	0	0	0	0	0
SUMA		2 364	1 40	76	163	2 743

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin.

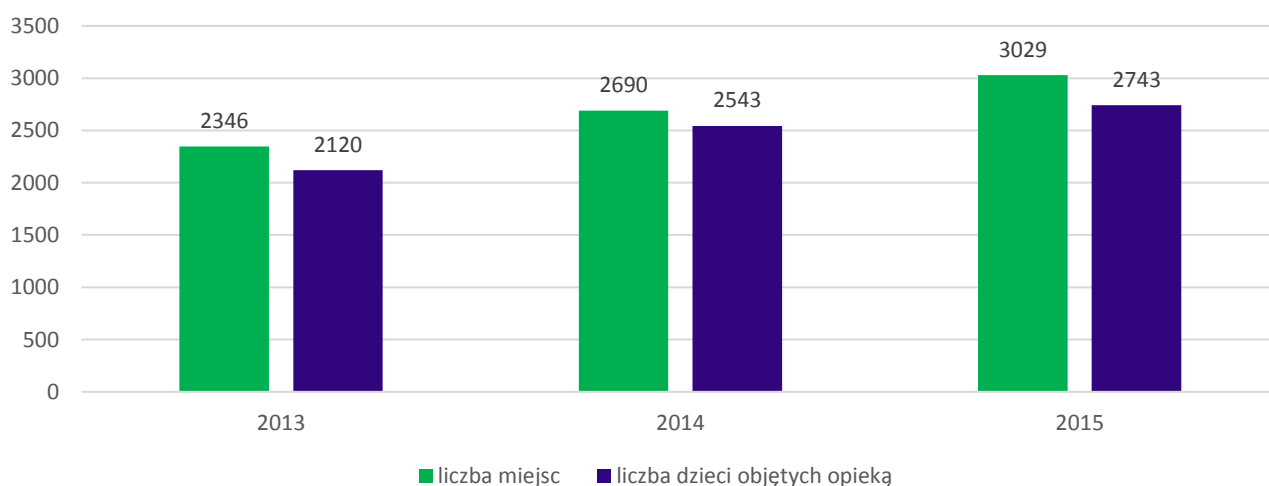
W latach 2013-2015 liczba dzieci przebywających w żłobkach wzrosła w 20 gminach województwa opolskiego, w tym najbardziej w m. Opole (zmiana o +262 dzieci), Namysłów (+95), Kędzierzyn – Koźle (+41), spadła z kolei w 5 gminach – były to jednak niewielkie zmiany).

W 2015 roku opieką w oddziałach żłobkowych objęto 140 dzieci – o 8 mniej niż w roku poprzednim. Widoczny jest jednak spadek liczby dzieci przebywających w oddziałach żłobkowych w okresie 2013-2015 (łącznie o 162 dzieci) – głównie z uwagi na odejście od tej formy opieki nad dziećmi do lat 3 w 2014 roku przez 3 gminy Opolszczyzny: Kluczbork (-72), Namysłów (-65) i Głogówek (-18).

W przypadku klubów dziecięcych funkcjonujących w województwie opolskim liczba dzieci w nich przebywających wzrosła na przełomie lat 2013-2014 (o 21 dzieci), a następnie zmalała w latach 2014-2015 (spadek o 19 dzieci). Natomiast jeśli chodzi o liczbę dzieci, nad którymi opiekunowie dzienni sprawowali opiekę, ich poziom w okresie 2014-2015 zmniejszył się o 25 dzieci (z 188 dzieci do 163 dzieci).

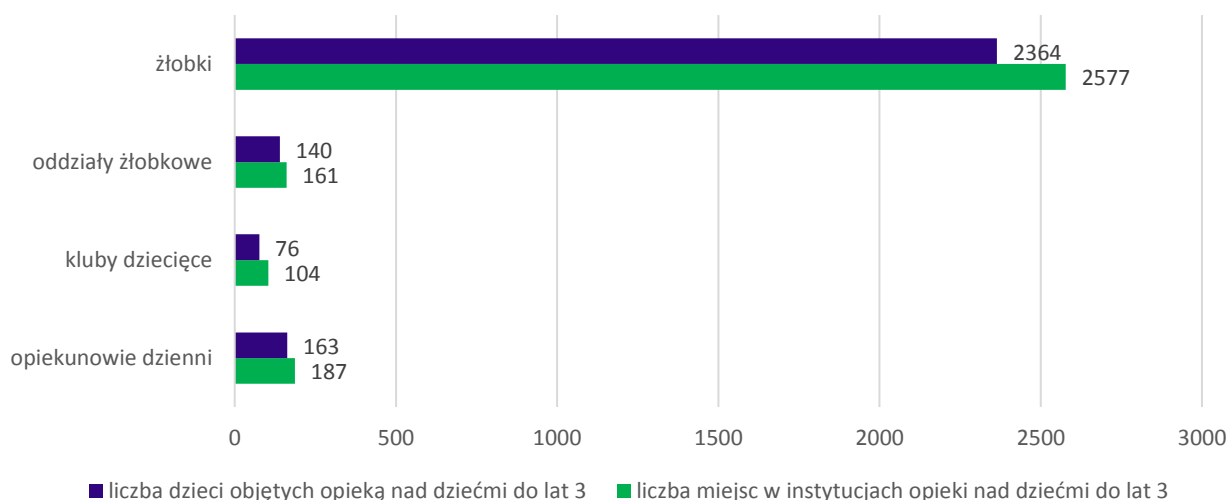
Szczegółowe zmiany w skali lat (od 2013 do 2015 roku) w zakresie liczby dzieci objętych opieką w regionie w podziale na poszczególne formy opieki zawarte zostały w załączniku do niniejszej analizy.

Wykres 4. Liczba oferowanych miejsc w instytucjach sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 i liczba dzieci objętych opieką w instytucjach sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 w województwie opolskim w latach 2013-2015 (osoby, miejsca)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin.

Wykres 5. Liczba oferowanych miejsc w poszczególnych instytucjach opieki nad dziećmi do lat 3 w stosunku do liczby dzieci objętych opieką w województwie opolskim w 2015 roku (osoby)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin.

Pomimo faktu, że występuje ogólna nadwyżka liczby miejsc w stosunku do liczby dzieci objętych opieką, poszczególne gminy wskazują niezaspokojone zapotrzebowanie na miejsca opieki (tj. deficyt miejsc). Dla właściwego zinterpretowania powyższych danych należy wziąć pod uwagę informacje przekazane przez gminy w zakresie niezaspokojonego zapotrzebowania na miejsca w instytucjach opieki dla dzieci do lat 3 (informacje z list rezerwowych dotyczące liczby dzieci oczekujących na miejsce opieki i informacje pochodzące z innych źródeł dotyczące brakujących miejsc). Powyższa sytuacja ta może mieć związek z preferencją rodziców/opiekunów co do popularności wybranych placówek opieki. Przykład: na terenie gminy Branice występuje placówka, która ma deficyt miejsc oraz placówka, która ma wolne miejsca. W związku z powyższym deficyt miejsc (niezaspokojone zapotrzebowanie) w poszczególnych instytucjach wyniósł 837 miejsc, z czego 713 miejsc brakowało w żłobkach, 35 w oddziałach żłobkowych, 29 miejsc w klubach dziecięcych oraz 60 miejsc u opiekuna dziennego.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 roku Opolszczyzna zajęła drugie miejsce w kraju po województwie dolnośląskim (średnia dla Polski - 63) w zakresie dostępności liczby miejsc w instytucjach opieki dla dzieci do lat 3. Liczba wolnych miejsc była również jedną z najmniejszych w kraju.

Tabela 7. Zestawienie dotyczące dostępności opieki dla dzieci do lat 3 na 2014 rok w Polsce według województw

Nazwa	żłobki	oddziały żłobkowe	kluby dziecięce	łącznie instytucje	dzieci 0-2 ogółem	dzieci 0-2 objęte opieką	dzieci wszystkie objęte opieką	miejsca łącznie	wolne miejsca	miejsca na tys. dzieci w wieku 0-2 lat.
Polska	1 555	93	340	1 988	1 099 375	59 252	63 904	69 609	5 705	63
Opolskie	50	6	8	64	25 479	2 246	2 461	2 593	132	102
łódzkie	70	6	20	96	68 291	3 715	3 952	3 852	-100	56
Mazowieckie	306	11	47	364	169 178	10 820	11 592	12 450	858	74
Małopolskie	145	1	39	185	104 210	4 959	5 428	6 099	671	59
Śląskie	145	2	40	187	129 309	6 266	6 630	7 134	504	55
Lubelskie	44	7	17	68	59 622	2 133	2 281	2 609	328	44
Podkarpackie	67	2	6	75	61 112	2 696	2 915	3 165	250	52
Podlaskie	32	3	17	52	32 374	1 852	2 000	2 064	64	64
Świętokrzyskie	28	2	5	35	32 601	1 175	1 260	1 300	40	40
Lubuskie	47	6	7	60	29 739	1 966	2 294	2 568	274	86
Wielkopolskie	169	9	39	217	110 692	5 479	6 019	6 978	959	63
Zachodniopomorskie	74	10	9	93	46 726	3 162	3 433	3 687	254	79
Dolnośląskie	187	22	23	232	80 059	7 511	7 975	8 578	603	107
Kujawsko-Pomorskie	47	6	17	70	59 994	2 421	2 555	2 766	211	46
Pomorskie	158	3	40	201	73 762	3 663	3 985	4 688	703	64
Warmińsko-Mazurskie	36	3	14	53	41 706	1 434	1 585	1 671	86	40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W latach 2013 - 2015 liczba dzieci do lat 3 w województwie opolskim uległa zmniejszeniu o ok. 4,9% (tj. o 1374 dzieci). Największa ujemna zmiana miała miejsce w Opolu (spadek o 288 dzieci), Nysie (134 dzieci) i Brzegu (112 dzieci). Wśród tej grupy największy (powyżej 10%) odsetek dzieci do lat 3 objętych opieką zaobserwować można w 15 gminach (zob. tabela poniżej).

Tabela 8. Odsetek dzieci do ukończenia 3 roku objętych opieką w instytucjach sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 w województwie opolskim w 2015 roku – ujęcie gminne

Lp.	Nazwa gminy	Liczba dzieci do lat 3 wg stanu na 2015 rok	Liczba dzieci objętych opieką w instytucjach opieki	Liczba dzieci objętych opieką w instytucjach opieki na 1000 dzieci do lat 3	Odsetek dzieci objętych opieką w instytucjach opieki
1	Branice	153	41	268	26,80%
2	Opole	4164	1034	248	24,80%
3	Kędzierzyn-Koźle	1477	323	219	21,90%
4	Prudnik	665	105	158	15,80%
5	Nysa	1303	196	150	15,00%

Lp.	Nazwa gminy	Liczba dzieci do lat 3 wg stanu na 2015 rok	Liczba dzieci objętych opieką w instytucjach opieki	Liczba dzieci objętych opieką w instytucjach opieki na 1000 dzieci do lat 3	Odsetek dzieci objętych opieką w instytucjach opieki
6	Krapkowice	612	86	141	14,10%
7	Głuchotały	537	73	136	13,60%
8	Namysłów	723	95	131	13,10%
9	Ozimek	488	63	129	12,90%
10	Brzeg	906	115	127	12,70%
11	Otmuchów	316	40	127	12,70%
12	Strzelce Opolskie	828	103	124	12,40%
13	Zdzieszowice	394	46	117	11,70%
14	Olesno	463	54	117	11,70%
15	Grodków	537	55	102	10,20%
16	Chrzastowice	166	14	84	8,40%
17	Kolonowskie	179	15	84	8,40%
18	Gogolin	363	30	83	8,30%
19	Skarbimierz	243	20	82	8,20%
20	Głubczyce	551	45	82	8,20%
21	Zawadzkie	294	20	68	6,80%
22	Łubniany	233	15	64	6,40%
23	Głogówek	346	22	64	6,40%
24	Byczyna	273	15	55	5,50%
25	Dobrodzień	263	10	38	3,80%
26	Dobrzeń Wielki	427	16	37	3,70%
27	Lewin Brzeski	353	13	37	3,70%
28	Biała	284	10	35	3,50%
29	Paczków	282	9	32	3,20%
30	Prószków	271	8	30	3,00%
31	Kluczbork	859	25	29	2,90%
32	Jemielnica	217	5	23	2,30%
33	Popielów	195	4	21	2,10%
34	Dąbrowa	298	5	17	1,70%
35	Bierawa	196	3	15	1,50%
36	Tułowice	147	2	14	1,40%
37	Świerczów	84	1	12	1,20%
38	Wilków	124	1	8	0,80%
39	Cisek	146	1	7	0,70%
40	Łambinowice	172	1	6	0,60%
41	Praszka	398	2	5	0,50%
42	Lubsza	229	1	4	0,40%
43	Rudniki	234	1	4	0,40%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin.

Według danych GUS w 2014 roku odsetek dzieci objętych zorganizowaną opieką dla dzieci w wieku do lat 3 kształtował się na poziomie 9,7% co uplasowało województwo opolskie na drugiej pozycji w Polsce (średnia dla kraju 5,9%) po województwie dolnośląskim (10,0%). W 2012 roku województwo opolskie zajmowało pierwszą lokatę w kraju. W porównaniu do 2012 r. odsetek dzieci w wieku do 3 lata objętych w województwie zorganizowaną opieką wzrósł o 2,45 pp. (z 7,2% do 9,7%) co dało opolskiemu 6 miejsce w kraju. W 2014 roku najmniejszy odsetek dzieci objętych zorganizowaną opieką dla dzieci w wieku do 3 lat miały województwa warmińsko-mazurskie i lubelskie (opieką objętych było około 3,8% wszystkich dzieci). Jednak to województwo łódzkie wykazało najmniejszy wzrost odsetka dzieci uczestniczących w opiece w porównaniu do 2012 roku. (wzrost o 0,99 pp.). Biorąc pod uwagę liczbę dzieci korzystających w województwie w 2014 roku ze zorganizowanej opieki dla dzieci do lat 3 na 1000 dzieci w wieku 0-2 opolskie znalazło się na drugiej pozycji w kraju tuż za województwem dolnośląskim (99,6) –

ze zorganizowanej opieki korzystało w opolskim 96,6 dzieci na 1000 dzieci w wieku 0-2 lat (w Polsce z opieki zorganizowanej korzystało średnio 59 dzieci). W 2012 r. opolskie ze wskaźnikiem 72,1 zajmowało pierwsze miejsce w kraju przed województwem dolnośląskim (66,5).

Tabela 9. Poziom uczestnictwa dzieci w zorganizowanej opiece dla dzieci w wieku do 3 lat w latach 2004-2014 w Polsce

Obszar (kraj/województwa)	Dzieci w żłobkach, oddziałach żłobkowych i klubach dziecięcych						Dzieci w wieku 0-2 lat w żłobkach, oddziałach żłobkowych i klubach dziecięcych					
	Liczba 2012	2012 na tys. dzieci w wieku 0-2	% objętych opieką 2012	Liczba 2014	2014 na tys. w wieku 0-2	% objętych opieką 2014	Liczba 2012	2012 na tys. w wieku 0-2	% objętych opieką 2012	Liczba 2014	2014 na tys. w wieku 0-2	% objętych opieką 2014
Polska	45111	37,9	3,8	66365	59	5,9	41654	35,0	3,5	61498	54,7	5,5
Opolskie	1930	72,1	7,2	2461	96,6	9,7	1683	62,8	6,3	2246	88,2	8,8
łódzkie	3497	48	4,8	3952	57,9	5,8	3164	43,4	4,3	3715	54,4	5,4
Mazowieckie	7369	41,7	4,2	1159	68,5	6,9	6921	39,2	3,9	1082	64,0	6,4
Małopolskie	3536	32,3	3,2	5428	52,1	5,2	3243	29,6	3,0	4959	47,6	4,8
Śląskie	4669	34,2	3,4	6630	51,3	5,1	4445	32,5	3,3	6266	48,5	4,8
Lubelskie	1657	25,8	2,6	2281	38,3	3,8	1562	24,3	2,4	2133	35,8	3,6
Podkarpackie	2115	32,7	3,3	2915	47,7	4,8	1904	29,5	2,9	2696	44,1	4,4
Podlaskie	1370	39,9	4,0	2000	61,8	6,2	1308	38,0	3,8	1852	57,2	5,7
Świętokrzyskie	907	25,7	2,6	1260	38,6	3,9	785	22,2	2,2	1175	36,0	3,6
Lubuskie	1609	50,6	5,1	2294	77,1	7,7	1432	45,0	4,5	1966	66,1	6,6
Wielkopolskie	3612	30,9	3,1	6019	54,4	5,4	3366	28,8	2,9	5479	49,5	4,9
Zachodniopomorskie	2291	46,3	4,6	3433	73,5	7,3	2150	43,4	4,3	3162	67,7	6,8
Dolnośląskie	5635	66,5	6,6	7975	99,6	10,0	5073	59,8	6,0	7511	93,8	9,4
Kujawsko-Pomorskie	1939	30,3	3,0	2555	42,6	4,3	1824	28,5	2,9	2421	40,4	4,0
Pomorskie	1789	23,1	2,3	3985	54	5,4	1707	22,0	2,2	3663	49,7	5,0
Warmińsko-Mazurskie	1186	26,5	2,6	1585	38	3,8	1087	24,3	2,4	1434	34,4	3,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według najaktualniejszych danych pozyskanych z gmin w latach 2013-2015 liczba dostępnych miejsc w instytucjach opieki była wyższa od liczby dzieci objętych tą opieką, w tym od 0 do 2 lat. W 2015 roku różnica pomiędzy liczbą miejsc a liczbą dzieci objętych opieką w instytucjach opieki dla dzieci do lat 3 wyniosła łącznie 345 miejsc, z czego największą różnicę odnotowano w przypadku żłobków (264 miejsca). Sytuacja taka wynika między innymi z faktu, że opieka w żłobku ma rytm całoroczny.

W zakresie zmiany liczby miejsc we wszystkich formach opieki (żłobki, oddziały żłobkowe, kluby dziecięce, opiekunowie dzienni) w latach 2013-2015, największy wzrost liczby miejsc dla dzieci odnotowały gminy Opole (+267) i Kędzierzyn – Koźle (+109). Z kolei o 47 miejsc zmalała liczba miejsc w gminie Kluczbork. Szczegóły dotyczące liczby miejsc w poszczególnych formach opieki i zmian w liczbie miejsc w latach 2013-2015 w załączniku.

Na podstawie analizy danych dotyczących liczby miejsc w poszczególnych instytucjach opieki i liczby dzieci w nich przebywających możliwe było określenie liczby wolnych miejsc w gminach w poszczególnych typach placówek opieki nad dziećmi do lat 3.

W 2015 roku gminy województwa dysponowały łącznie 286 wolnymi miejscami w instytucjach opieki sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3. Największą liczbą wolnych miejsc (powyżej 20) w tej grupie dzieci dysponowały gminy: Kędzierzyn-Koźle, Brzeg, Komprachcice, Opole i Nysa. Na podstawie danych dotyczących niezaspokojonego zapotrzebowania na miejsca oraz danych dotyczących liczby wolnych miejsc możliwe było określenie rzeczywistego zapotrzebowania na nowe miejsca opieki³⁵ w poszczególnych gminach województwa opolskiego. Poniżej zawarto dane dotyczące zapotrzebowania na nowe miejsca

³⁵ Dane dotyczące rzeczywistego zapotrzebowania wynikały głównie z liczby miejsc w żłobkach.

w instytucjach opieki do lat 3 (dane za 2015 rok) - zapotrzebowanie zgłoszone na nowe miejsca i wyliczone, z uwzględnieniem tych informacji, zapotrzebowanie rzeczywiste.

Tabela 10. Zapotrzebowanie zgłoszone i rzeczywiste na nowe miejsca w instytucjach opieki dla dzieci do lat 3 w województwie opolskim w 2015 roku – ujęcie gminne³⁶

Lp.	Obszar	Liczba miejsc w instytucjach	Liczba dzieci przebywających w instytucjach	Wolne miejsca w instytucjach*	Zapotrzebowanie zgłoszone na nowe miejsca**	Zapotrzebowanie rzeczywiste na nowe miejsca***
1	Opole	1 065	1 034	31	381	350
2	Kędzierzyn-Koźle	394	323	71	55	-16
3	Brzeg	160	115	45	54	9
4	Kluczbork	25	25	0	47	47
5	Krapkowice	86	86	0	40	40
6	Zawadzkie	20	20	0	40	40
7	Grodków	55	55	0	25	25
8	Niemodlin	0	0	0	25	25
9	Ozimek	65	63	2	25	23
10	Prudnik	114	105	9	20	11
11	Głubczyce	47	45	2	13	11
12	Lewin Brzeski	13	13	0	12	12
13	Głuchołazy	75	73	2	12	10
14	Kolonowskie	15	15	0	11	11
15	Łubniany	15	15	0	10	10
16	Strzelce Opolskie	103	103	0	10	10
17	Branice	45	41	4	10	6
18	Bierawa	3	3	0	8	8
19	Pawłowiczki	0	0	0	5	5
20	Świerczów	1	1	0	5	5
21	Biała	10	10	0	5	5
22	Olesno	50	54	-4	4	8
23	Praszka	2	2	0	4	4
24	Głogówek	24	22	2	4	2
25	Dąbrowa	5	5	0	3	3
26	Dobrzeń Wielki	16	16	0	3	3
27	Turawa	0	0	0	3	3
28	Paczków	21	9	12	2	-10
29	Chrzastowice	19	14	5	1	-4
30	Byczyna	15	15	0	0	0
31	Gogolin	30	30	0	0	0
32	Kietrz	0	0	0	0	0
33	Lubsza	1	1	0	0	0
34	Łambinowice	1	1	0	0	0
35	Otmuchów	40	40	0	0	0
36	Rudniki	1	1	0	0	0
37	Skarbimierz	20	20	0	0	0
38	Wilków	1	1	0	0	0
39	Dobrodzień	12	10	2	0	-2
40	Cisek	5	1	4	0	-4
41	Prószków	12	8	4	0	-4
42	Jemielnica	10	5	5	0	-5
43	Namysłów	100	95	5	0	-5
44	Tułowice	8	2	6	0	-6

³⁶ Zestawienie obejmuje dzieci zgodnie z *Ustawą z dnia 4 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3* (Dz.U. 2011 Nr 45 poz. 235) tj. do ukończenia 3 lat i powyżej 3 roku życia.

Lp.	Obszar	Liczba miejsc w instytucjach	Liczba dzieci przebywających w instytucjach	Wolne miejsca w instytucjach*	Zapotrzebowanie zgłoszone na nowe miejsca**	Zapotrzebowanie rzeczywiste na nowe miejsca***
45	Popielów	15	4	11	0	-11
46	Zdzieszowice	60	46	14	0	-14
47	Nysa	218	196	22	0	-22
48	Komprachcice	32	0	32	0	-32
suma		3 029	2 743	286	837	551

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin.

* różnica pomiędzy liczbą miejsc w instytucjach a liczbą dzieci przebywających w instytucjach.

** informacja uzyskana z gmin na podstawie danych własnych (listy rezerwowe, inne źródła danych).

*** zapotrzebowanie zgłoszone przez instytucje opieki do lat 3 funkcjonujące na terenie gminy pomniejszone o wolne miejsca we wszystkich instytucjach na terenie tej gminy.

W przypadku danych za 2015 rok 29 gmin województwa opolskiego wykazało zapotrzebowanie na nowe miejsca w instytucjach opieki. Wśród dostępnych form sprawowania opieki dominowało zapotrzebowanie na miejsca w żłobkach (ok. 85%, tj. 713 miejsc), zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem cieszyła się forma opiekuna dziennego (ok. 7%, tj. 60 miejsc), następnie oddziały żłobkowe (ok. 4,2%, tj. 35 miejsc) oraz kluby dziecięce (ok. 3,5%, tj. 29 miejsc). Duże zapotrzebowanie na nowe miejsca opieki było szczególnie zauważalne w przypadku gmin Opole, Kędzierzyn-Koźle, Brzeg, Kluczbork, Krapkowice Zawadzkie, co może wynikać z faktu zlokalizowania w tych gminach ośrodków przemysłowych, zakładów pracy i wiążących się z tym preferencji w zakresie wyboru tych ośrodków opieki, które są zlokalizowane najbliżej miejsca pracy rodziców (np. miasto Opole).

W skali całego województwa ogólna liczba oferowanych miejsc w instytucjach opieki nad dziećmi do lat 3 różni się w stosunku do liczby dzieci objętych opieką (wykres 4, 5) - występuje przewaga ilości miejsc opieki w stosunku do liczby dzieci nią objętych (nadwyżka ok. 220 miejsc, średnio w latach 2013-2015). Pomimo tej sytuacji poszczególne gminy wyraźnie zgłaszały zapotrzebowanie na nowe miejsca opieki.

Tabela 10 zawierająca dane dotyczące zapotrzebowania zgłoszonego przez gminy na nowe miejsca w instytucjach opieki dla dzieci do lat 3 wskazuje na rozbieżność w zakresie zapotrzebowania na miejsca opieki zgłoszone przez gminy w stosunku do rzeczywistego zapotrzebowania na wolne nowe miejsca opieki w tych gminach. Rzeczywiste zapotrzebowanie jest to zapotrzebowanie zgłoszone przez instytucje opieki do lat 3 funkcjonujące na terenie gminy pomniejszone o wolne miejsca we wszystkich instytucjach na terenie całej gminy. Rzeczywiste zapotrzebowanie na wolne nowe miejsca w tych gminach wynosi 551 miejsc. W ujęciu całego województwa różnica pomiędzy zapotrzebowaniem zgłoszonym przez gminy a rzeczywistym zapotrzebowaniem wynosi 286 miejsc. Wynikać może to m.in. z preferencji opiekunów, jakości usług świadczonych w placówkach oraz lokalizacji placówek na terenie gmin.

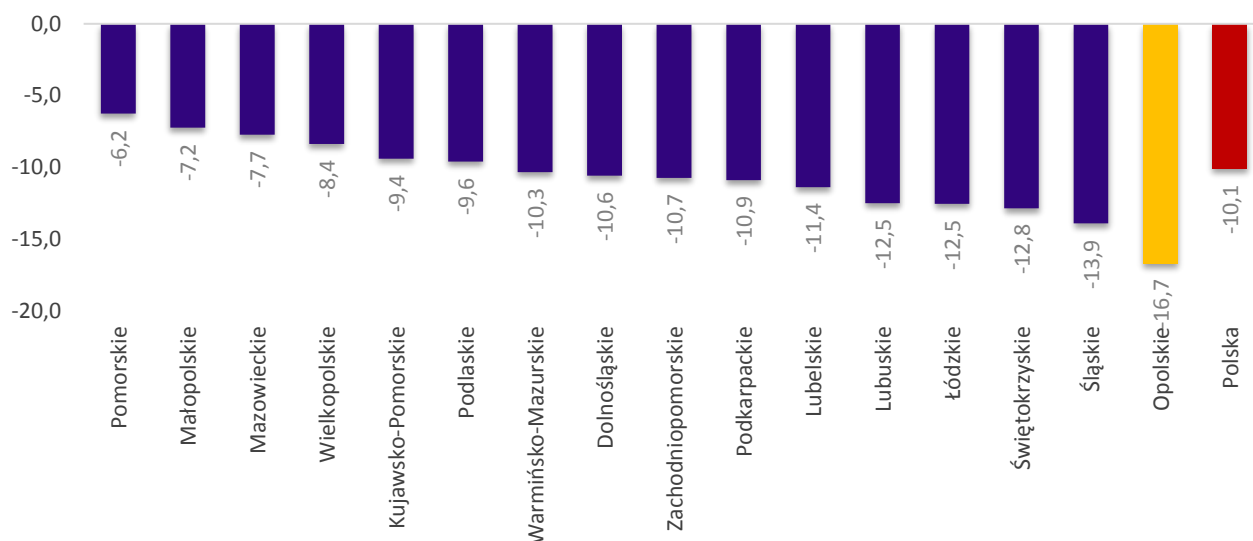
Prognoza liczby dzieci oraz prognoza zapotrzebowania na miejsca opieki w instytucjach opieki dla dzieci do lat 3 w 2020 roku

Mając na względzie uwagi metodyczne wskazane we wcześniejszej części analizy, m.in. w zakresie prognozowania przez jednostki samorządu terytorialnego w zakresie liczby dzieci do lat 3 i zapotrzebowania na miejsca w instytucjach opieki dla dzieci do lat 3 w roku 2020, niniejsza analiza uwzględnia także prognozy GUS realizowane w ujęciu powiatowym jako element pomocniczy w opracowaniu projektów w ramach Działania 7.6 RPO WO 2014-2020.

Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego, liczba dzieci w wieku 0-2 lat spadnie z 25 761 w 2013 roku do 21 465 w 2020 roku (zmiana o - 16,7%). Liczba tej grupy dzieci stanowić będzie 2,2% wszystkich mieszkańców regionu (spadek o 0,4 pp. w stosunku do 2013 roku).

Zmiany liczby dzieci w 2020 roku w stosunku do 2013 roku – zobrazowane zostały szczegółowo na poniższym wykresie i w dwóch poniższych tabelach (odpowiednio: dane według roczników w ujęciu dla województwa opolskiego i dane dla grupy dzieci w wieku 0-2 w ujęciu powiatowym).

Wykres 6. Prognozowane zmiany stanów ludności województw w grupie wiekowej 0-2 lat w latach 2013-2020 (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 11. Liczba dzieci w 2013 roku i prognozowane zmiany w tym zakresie w województwie opolskim do 2020 roku w grupie wiekowej 0-2 lat (osoby, %)

Roczniki Ogółem (0-2)	Liczba dzieci (dane rzeczywiste)	Liczba dzieci (prognoza)	Zmiana 2013 ³⁷ -2020	
	2013 r.	2020 r.	(osoby)	(%)
	25 761	21 465	-4 296	-16,7
0	8 036	7 055	-981	-12,2
1	8 888	7 158	-1 730	-19,5
2	8 837	7 252	-1 585	-17,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W perspektywie do 2020 spadek liczby dzieci w wieku od 0 do 2 lat odnotują wszystkie powiaty województwa opolskiego. W roku 2020 biorąc pod uwagę liczbę dzieci w wieku 0-2 lat w 2013 roku, największe prognozowane spadki, w tym większe od średniej dla województwa (wynoszącej -16,7%), przewidywane są w stosunku do powiatów brzeskiego, głubczyckiego, prudnickiego i kędzierzyńsko-kozielskiego.

Tabela 12. Liczba dzieci z grupy wiekowej 0-2 lat województwa opolskiego w 2013 roku i prognozowane zmiany w tym zakresie do 2020 roku w ujęciu powiatowym (osoby, %)

Obszar	Liczba dzieci w wieku 0-2 lat		Zmiana liczba dzieci w wieku 0-2 lat (w osobach)	Zmiana liczby dzieci w wieku 0-2 lat (w %) 2013 r. = 100
	dane rzeczywiste	prognoza		
	2013	2020	2013-2020	2013-2020
OPOLSKIE	25 761	21 465	-4 296	-16,7
Powiat brzeski	2 580	2 067	-513	-19,9
Powiat głubczycki	1 180	975	-205	-17,4
Powiat namysłowski	1 191	1 003	-188	-15,8
Powiat nyski	3 459	2 669	-790	-22,8
Powiat prudnicki	1 473	1 224	-249	-16,9
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	2 340	1 930	-410	-17,5

³⁷ W przypadku % - liczba dzieci 2013 r. = 100.

Powiat kluczborski	1 668	1 419	-249	-14,9
Powiat krapkowicki	1 656	1 413	-243	-14,7
Powiat oleski	1 711	1 493	-218	-12,7
Powiat opolski	3 359	2 833	-526	-15,7
Powiat strzelecki	2 062	1 839	-223	-10,8
Powiat m. Opole	3 082	2 597	-485	-15,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przekazane przez gminy dane dotyczące prognozy do 2020 roku są jedynie szacunkami wynikającymi w większości z subiektywnych ocen jednostek samorządu terytorialnego. W przypadku 40 gmin wskazano na zapotrzebowanie na nowe miejsca opieki nad dziećmi w 2020 roku. Łącznie w województwie opolskim w roku 2020 zaprognozowano zapotrzebowanie na 3898 miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 (opieki instytucjonalnej z wyłączeniem opiekuna dziennego jako jednej z form opieki). Poniższe zestawienie wskazuje na potrzebę utworzenia 1240 nowych miejsc, w stosunku do funkcjonujących w roku 2015 (2750 miejsc). Spośród wszystkich gmin w województwie - 5 gmin wykazało mniejsze zapotrzebowanie na miejsca opieki w stosunku do roku 2015 (spadek łącznie o 92 miejsca). Dominującą gminą w tym zakresie był Kędzierzyn-Koźle – prognozując spadek zapotrzebowania w 2020 roku aż o 82 miejsca.

Największą potrzebę w zakresie zapotrzebowania na miejsca opieki w 2020 r. wskazały gminy: Opole, Brzeg, Kędzierzyn-Koźle, Nysa, Strzelce Opolskie, Prudnik, Namysłów oraz Krapkowice (ponad 100 miejsc). W przypadku 20 gmin nie odnotowano potrzeby tworzenia dodatkowych miejsc opieki, natomiast 12 gmin nie dostarczyło danych w przedmiotowym zakresie.

Większość gmin prognozowało wyższą liczbę dzieci w wieku do lat 3 w 2020 roku niż prognozowaną liczbę miejsc w instytucjach opieki nad dziećmi do lat 3.

Tabela 13. Prognoza w zakresie zapotrzebowania na miejsca opieki dla dzieci do lat 3 wraz z prognozą liczby dzieci w 2020 roku w województwie opolskim – ujęcie gminne³⁸

Lp.	Nazwa gminy	Liczba dzieci do lat 3 w 2016 roku	Liczba dzieci do lat 3 w 2020 roku	Liczba miejsc w instytucjach w 2015 roku	Nowe miejsca opieki w 2020 roku	Zapotrzebowanie na miejsca opieki w 2020 roku
1	Opole	4 000	4 000	998	400	1 398
2	Brzeg	400	600	150	200	350
3	Kędzierzyn-Koźle	1 450	1 360	382	-82	300
4	Nysa	1 450	1 450	216	4	220
5	Strzelce Opolskie	1 112	1 136	90	55	145
6	Prudnik	665	640	114	26	140
7	Namysłów	702	603	100	20	120
8	Krapkowice	612	539	86	24	110
9	Głucholazy	540	500	69	20	89
10	Grodków	537	540	55	25	80
11	Zdzieszowice	430	450	60	15	75
12	Łambinowice	57	70	0	70	70
13	Głubczyce	518	465	47	9	56
14	Olesno	b.d.	b.d.	50	5	55
15	Dobrzeń Wielki	440	440	0	50	50
16	Branice	45	45	45	5	50
17	Kluczbork	856	856	11	39	50
18	Skarbimierz	243	270	20	30	50
19	Niemodlin	364	300	0	50	50
20	Otmuchów	316	292	40	0	40
21	Zawadzkie	294	b.d.	20	20	40
22	Gogolin	345	330	30	10	40
23	Głogówek	120	120	20	15	35
24	Komprachcice	88	88	32	0	32

³⁸ Prognoza przekazana przez gminy dotyczyła wyłącznie takich form opieki nad dziećmi do lat 3 jak: żłobki, oddziały żłobkowe i kluby dziecięce. Tym samym liczba miejsc w instytucjach w 2015 roku nie uwzględnia opiekunów dziennych.

Lp.	Nazwa gminy	Liczba dzieci do lat 3 w 2016 roku	Liczba dzieci do lat 3 w 2020 roku	Liczba miejsc w instytucjach w 2015 roku	Nowe miejsca opieki w 2020 roku	Zapotrzebowanie na miejsca opieki w 2020 roku
25	Lewin Brzeski	350	330	13	17	30
26	Kolonowskie	183	193	15	11	26
27	Paczków	282	260	21	5	26
28	Korfantów	234	250	0	25	25
29	Popielów	195	230	15	10	25
30	Praszka	160	216	0	22	22
31	Chrzastowice	64	50	16	0	16
32	Byczyna	91	95	15	0	15
33	Prószków	300	300	10	5	15
34	Skoroszyce	175	175	0	15	15
35	Tułowice	45	50	0	10	10
36	Walce	159	160	0	10	10
37	Turawa	80	80	0	8	8
38	Jemielnica	217	217	0	5	5
39	Pawłowiczki	188	150	0	3	3
40	Izbicko	150	150	0	2	2
41	Dąbrowa	400	420	5	-5	0
42	Bierawa	182	155	3	-3	0
43	Rudniki	240	320	1	-1	0
44	Świerczów	25	25	1	-1	0
45	Baborów	164	165	0	0	0
46	Domaszowice	25	25	0	0	0
47	Gorzów Śląski	284	260	0	0	0
48	Kamiennik	99	114	0	0	0
49	Lasowice Wielkie	40	50	0	0	0
50	Lubrza	31	30	0	0	0
51	Olszanka	150	150	0	0	0
52	Pakosławice	90	90	0	0	0
53	Pokój	120	110	0	0	0
54	Polska Cerekiew	70	60	0	0	0
55	Radłów	132	138	0	0	0
56	Reńska Wieś	210	220	0	0	0
57	Tarnów Opolski	82	82	0	0	0
58	Wolczyn	104	115	0	0	0
59	Zębowice	80	80	0	0	0
60	Strzeleczyki	204	180	0	b.d.	4 (tylko 2016)
61	Biała	374	b.d.	10	b.d.	15,15,15 (2016-2018)
62	Dobrodzień	263	b.d.	12	b.d.	12,12,12 (2016-2018)
63	Leśnica	221	221	0	b.d.	b.d.
64	Murów	120	b.d.	0	b.d.	b.d.
65	Ujazd	b.d.	b.d.	0	b.d.	b.d.
66	Wilków	42	39	0	b.d.	b.d.
67	Ozimek	485	485	65	b.d.	b.d.
68	Łubniany	80	80	15	b.d.	b.d.
69	Cisek	146	144	0	b.d.	b.d.
70	Lubsza	210	210	0	b.d.	b.d.
71	Kietrz	262	260	0	b.d.	b.d.

b.d. – brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin.

W przypadku 12 gmin tj. Łambinowice, Dobrzeń Wielki, Niemodlin, Korfantów, Praszka, Skoroszyce, Tułowice, Walce, Turawa, Jemielnica, Pawłowiczki, Izbicko wystąpiło zapotrzebowanie na nowe miejsca opieki (na łączną ilość dodatkowych miejsc – 270 miejsc), mimo że w 2015 roku nie odnotowano w tych gminach instytucjonalnych form sprawowania opieki nad dziećmi do lat 3.

VI. Podsumowanie

- a) Zgodnie z danymi ewidencyjnymi napływającymi z urzędów gmin w województwie opolskim w 2015 roku było 26 556 dzieci w wieku do 3 lat. W porównaniu do lat poprzednich liczba dzieci zmniejszyła się i wyniosła odpowiednio o 2,4 % mniej w stosunku do 2014 roku i o 4,9 % w porównaniu do 2013 roku.
- b) Według stanu na 2015 rok w 32 gminach wskazano placówki świadczące opiekę nad małymi dziećmi, przy czym instytucji takich nie wykazano w 39 gminach województwa opolskiego. W stosunku do 2013 roku nowe instytucje opieki powstały w 9 gminach.
- c) W roku ubiegłym w regionie funkcjonowało 58 żłobków i 11 klubów dziecięcych. Największa liczba instytucji znajdowała się w Opolu (18 żłobków), Kędzierzynie-Koźlu (6 żłobków i 2 kluby dziecięce), Nysie (4 żłobki, 2 kluby dziecięce), Brzegu (2 żłobki i 2 kluby) i Krapkowicach (3 żłobki).
- d) Liczba dzieci objętych opieką nad dziećmi do lat 3 w 2015 roku w województwie opolskim (według danych pozyskanych z gmin) wyniosła 2743 dzieci. Najwięcej dzieci przebywało w żłobkach – 2364 (86,1%). Pozostałe formy opieki są zdecydowanie rzadziej wykorzystywane do opieki nad dziećmi do lat 3 w regionie (opiekunowie dzienni – 5,9% dzieci objętych opieką, oddziały żłobkowe – 5,1% dzieci, kluby dziecięce – 2,8% dzieci).
- e) Najwyższy odsetek dzieci do lat 3 objętych opieką (powyżej 15%) wskazano w gminach: Branice (26,8%), Opole (24,8%), Kędzierzyn-Koźle (21,9%), Prudnik (15,8%), Nysa (15,0%).
- f) W latach 2013-2015 liczba dostępnych miejsc w instytucjach opieki była wyższa od liczby dzieci objętych tą opieką. W 2015 roku różnica pomiędzy liczbą miejsc a liczbą dzieci objętych opieką w instytucjach opieki dla dzieci do lat 3 wyniosła łącznie 345 miejsc, z czego największą różnicę odnotowano w przypadku żłobków (264 miejsca).
- g) W 2015 roku gminy województwa dysponowały łącznie 286 wolnymi miejscami dla dzieci do lat 3. Największą liczbą wolnych miejsc (powyżej 20) w tej grupie dzieci dysponowały gminy: Kędzierzyn-Koźle, Brzeg, Komprachcice, Opole i Nysa.
- h) W 2015 roku 29 gmin województwa opolskiego zgłosiło zapotrzebowanie na nowe miejsca w instytucjach opieki. Dominowało zapotrzebowanie na miejsca w żłobkach (ok. 85%, tj. 713 miejsc), zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem cieszyła się forma opiekuna dziennego (ok. 7%, tj. 60 miejsc), następnie oddziały żłobkowe (ok. 4,2%, tj. 35 miejsc) oraz kluby dziecięce (ok. 3,5%, tj. 29 miejsc). Duże zapotrzebowanie na nowe miejsca jest szczególnie zauważalne w przypadku gmin Opole, Kędzierzyn-Koźle, Brzeg, Kluczbork, Krapkowice i Zawadzkie.
- i) W przypadku 40 gmin wskazano na zapotrzebowanie na nowe miejsca opieki nad dziećmi w 2020 roku. łącznie w województwie opolskim w roku 2020 zaprognozowano zapotrzebowanie na 3898 miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 (opieki instytucjonalnej z wyłączeniem opiekuna dziennego jako jednej z form opieki). Wskazano na potrzebę utworzenia nowych miejsc – zwiększenie o 1240, w stosunku do funkcjonujących w roku 2015 (2750 miejsc). Największą potrzebę w zakresie zapotrzebowania na miejsca opieki w 2020 r. wskazały gminy: Opole, Brzeg, Kędzierzyn-Koźle, Nysa, Strzelce Opolskie, Prudnik, Namysłów oraz Krapkowice (ponad 100 miejsc).
- j) W przypadku 20 gmin nie odnotowano potrzeby tworzenia dodatkowych miejsc opieki, natomiast 12 gmin nie dostarczyło danych w przedmiotowym zakresie. Spośród wszystkich gmin w województwie - 5 gmin wykazało mniejsze zapotrzebowanie na miejsca opieki w stosunku do roku 2015 (łącznie 92 miejsca). Dominującą gminą w tym zakresie był Kędzierzyn-Koźle – prognozując spadek zapotrzebowania w 2020 roku aż o 82 miejsca.
- k) W przypadku 12 gmin tj. Łambinowice, Dobrzeń Wielki, Niemodlin, Korfantów, Praszka, Skoroszyce, Tułowice, Walce, Turawa, Jemielnica, Pawłowiczki, Izbicko wystąpiło zapotrzebowanie na nowe miejsca opieki (na łączną ilość dodatkowych miejsc – 270 miejsc), mimo że w 2015 roku nie odnotowano w tych gminach instytucjonalnych form sprawowania opieki nad dziećmi do lat 3.

VII. Załączniki

Poniżej zawarto szczegółowe wybrane zestawienia danych zebrane ze strony gmin województwa opolskiego pod kątem niniejszej analizy.

Tabela 1. Liczba dzieci w żłobkach w podziale na gminy województwa opolskiego, w których taka forma opieki nad dziećmi do lat 3 funkcjonuje w latach 2013-2015

Lp.	Nazwa gminy	Liczba dzieci w żłobkach						Zmiana 2013 - 2015		Zmiana 2014 - 2015	
		2013 r.		2014 r.		2015 r.		0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia
		0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia				
1	Opole	697	705	882	888	964	967	267	262	82	79
2	Namysłów	0	0	60	60	95	95	95	95	35	35
3	Kędzierzyn-Koźle	266	270	265	268	309	311	43	41	82	79
4	Grodków	0	0	39	40	38	40	38	40	-1	0
5	Gogolin	0	0	30	30	29	30	29	30	-1	0
6	Krapkowice	61	63	73	76	85	86	24	23	12	10
7	Głogówek	0	0	20	20	20	20	20	20	0	0
8	Skarbimierz	0	0	0	0	20	20	20	20	20	20
9	Głubczyce	16	16	16	16	32	32	16	16	16	16
10	Kluczbork	0	0	7	7	11	11	11	11	4	4
11	Kolonowskie	0	0	0	0	11	15	11	15	11	15
12	Biała	0	0	5	5	10	10	10	10	5	5
13	Branice	31	31	37	37	41	41	10	10	4	4
14	Dobrodzień	0	0	12	12	10	10	10	10	-2	-2
15	Łubniany	5	5	5	5	15	15	10	10	10	10
16	Olesno	46	56	50	55	50	54	4	-2	0	-1
17	Byczyna	12	12	15	15	15	15	3	3	0	0
18	Chrzastowice	8	8	11	12	11	11	3	3	0	-1
19	Nysa	154	170	152	169	156	167	2	-3	4	-2
20	Strzelce Opolskie	89	90	88	88	90	90	1	0	2	2
21	Lewin Brzeski	8	8	7	7	8	8	0	0	1	1
22	Prudnik	29	29	29	29	29	29	0	0	0	0
23	Zdzieszowice	47	47	49	49	46	46	-1	-1	-3	-3
24	Głuchołazy	67	67	57	63	65	67	-2	0	8	4
25	Prószków	8	8	9	9	6	6	-2	-2	-3	-3
26	Ozimek	67	67	59	59	63	63	-4	-4	4	4
27	Brzeg	89	92	81	93	84	105	-5	13	3	12
	SUMY	1 700	1 744	2 029	2 083	2 313	2 364	613	620	255	252

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin.

Tabela 2. Liczba dzieci w oddziałach żłobkowych w podziale na gminy województwa opolskiego, w których taka forma opieki nad dziećmi do lat 3 funkcjonuje w latach 2013-2015

Lp.	Nazwa gminy	Liczba dzieci w oddziałach żłobkowych działających przy przedszkolach						Zmiana		Zmiana	
		2013 r.		2014 r.		2015 r.		2013-2015		2014-2015	
		0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia
1	Otmuchów	38	39	38	38	40	40	2	1	2	2
2	Zawadzkie	20	20	20	20	20	20	0	0	0	0
3	Paczków	6	8	8	8	4	4	-2	-4	-4	-4
4	Prudnik	80	80	82	82	76	76	-4	-4	-6	-6
5	Głogówek	18	18	0	0	0	0	-18	-18	0	0
6	Kluczbork	49	72	0	0	0	0	-49	-72	0	0
7	Namysłów	65	65	0	0	0	0	-65	-65	0	0
	SUMY	276	302	148	148	140	140	-136	-162	-8	-8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin.

Tabela 3. Liczba dzieci w klubach dziecięcych w podziale na gminy województwa opolskiego, w których taka forma opieki nad dziećmi do lat 3 funkcjonuje w latach 2013-2015

Lp.	Nazwa gminy	Liczba dzieci w klubach dziecięcych						Zmiana		Zmiana	
		2013 r.		2014 r.		2015 r.		2013-2015		2014-2015	
		0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia
1	Nysa	8	8	25	25	25	27	17	19	0	2
2	Paczków	0	0	0	0	5	5	5	5	5	5
3	Grodków	12	15	15	15	15	15	3	0	0	0
4	Głubczyce	11	11	8	8	13	13	2	2	5	5
5	Lewin Brzeski	3	4	5	5	5	5	2	1	0	0
6	Tułowice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Kędzierzyn-Koźle	11	12	15	15	7	7	-4	-5	-8	-8
8	Dobrzeń Wielki	5	5	0	0	0	0	-5	-5	0	0
9	Kolonowskie	6	6	13	15	0	0	-6	-6	-13	-15
10	Popielów	13	13	12	12	4	4	-9	-9	-8	-8
	SUMY	69	74	93	95	74	76	5	2	-19	-19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin.

Tabela 4. Liczba dzieci przebywających pod opieką opiekuna dziennego w podziale na gminy województwa opolskiego, w których taka forma opieki nad dziećmi do lat 3 funkcjonuje w latach 2014-2015

Lp.	Nazwa gminy	Liczba dzieci przebywających pod opieką opiekuna dziennego				Zmiana	
		2014 r.		2015 r.		2014-2015	
		0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia
1	Dobrzeń Wielki	11	11	16	16	5	5
2	Jemielnica	0	0	5	5	5	5
3	Dąbrowa	2	2	4	5	2	3
4	Bierawa	1	1	3	3	2	2
5	Kluczbork	13	13	14	14	1	1
6	Lubsza	1	1	1	1	0	0
7	Łąbinowice	1	1	1	1	0	0
8	Nysa	2	2	2	2	0	0
9	Praszka	2	2	2	2	0	0
10	Rudniki	1	1	1	1	0	0
11	Strzelce Opolskie	13	13	12	13	-1	0
12	Świerczów	1	1	1	1	0	0
13	Wilków	1	1	1	1	0	0
14	Chrzastowice	4	4	3	3	-1	-1
15	Cisek	2	2	1	1	-1	-1
16	Głogówek	3	3	2	2	-1	-1
17	Izbicko	1	1	0	0	-1	-1
18	Lubrza	1	1	0	0	-1	-1
19	Popielów	1	1	0	0	-1	-1
20	Prószków	3	3	2	2	-1	-1
21	Tułowice	3	3	2	2	-1	-1
22	Kietrz	2	2	0	0	-2	-2
23	Lewin Brzeski	2	2	0	0	-2	-2
24	Walce	2	2	0	0	-2	-2
25	Głuchołazy	8	9	6	6	-2	-3
26	Kędzierzyn-Koźle	12	12	5	5	-7	-7
27	Brzeg	18	18	10	10	-8	-8
28	Opole	75	76	63	67	-12	-9
29	SUMY	186	188	157	163	-29	-25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin.

Tabela 5. Liczba miejsc w instytucjach opieki nad dziećmi do lat 3 funkcjonujących w województwie opolskim w latach 2013-2015

lp.	Nazwa gminy (data wpływu odp.)	2013					2014					2015					Zmiana 2013 - 2015				
		żłobek	odział żłobkowy działający przy przedszkolu	klub dziecięcy	opiekun dzienny	suma	żłobek	odział żłobkowy działający przy przedszkolu	klub dziecięcy	opiekun dzienny	suma	żłobek	odział żłobkowy działający przy przedszkolu	klub dziecięcy	opiekun dzienny	suma	żłobek	odział żłobkowy działający przy przedszkolu	klub dziecięcy	opiekun dzienny	suma
1	Opole	798	0	0	0	798	904	0	0	76	980	998	0	0	67	1065	200	0	0	67	267
2	Kędzierzyn-Koźle	270	0	15	0	285	275	0	15	12	302	361	0	21	12	394	91	0	6	12	109
3	Grodków	0	0	15	0	15	40	0	15	0	55	40	0	15	0	55	40	0	0	0	40
4	Nysa	172	0	8	0	180	172	0	25	2	199	188	0	28	2	218	16	0	20	2	38
5	Komprachcice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	32	0	0	0	32	32	0	0	0	32
6	Gogolin	0	0	0	0	0	30	0	0	0	30	30	0	0	0	30	30	0	0	0	30
7	Brzeg	137	0	0	0	137	138	0	0	18	156	150	0	0	10	160	13	0	0	10	23
8	Namysłów	0	80	0	0	80	60	0	0	0	60	100	0	0	0	100	100	-80	0	0	20
9	Skarbimierz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20	0	0	0	20	20	0	0	0	20
10	Głubczyce	16	0	15	0	31	16	0	10	0	26	32	0	15	0	47	16	0	0	0	16
11	Paczków	0	8	0	0	8	0	8	0	0	8	0	16	5	0	21	0	8	5	0	13
12	Strzelce Opolskie	90	0	0	0	90	90	0	0	13	103	90	0	0	13	103	0	0	0	13	13
13	Dobrodzień	0	0	0	0	0	12	0	0	0	12	12	0	0	0	12	12	0	0	0	12
14	Biała	0	0	0	0	0	10	0	0	0	10	10	0	0	0	10	10	0	0	0	10
15	Jemielnica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	10	0	0	0	10	10	
16	Łubniany	5	0	0	0	5	5	0	0	0	5	15	0	0	0	15	10	0	0	0	10
17	Zdzieszowice	50	0	0	0	50	50	0	0	0	50	60	0	0	0	60	10	0	0	0	10
18	Tułowice	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	0	b.d.	b.d.	b.d.	12	12	b.d.	b.d.	b.d.	8	8	0	0	0	8	8
19	Głuchołazy	68	0	0	0	68	68	0	0	9	77	69	0	0	6	75	1	0	0	6	7
20	Dobrzeń Wielki	0	0	10	0	10	0	0	0	11	11	0	0	0	16	16	0	0	-10	16	6
21	Branice	40	0	0	0	40	40	0	0	0	40	45	0	0	0	45	5	0	0	0	5
22	Cisek	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3	0	0	0	5	5	0	0	0	5	5
23	Dąbrowa	0	0	0	0	0	0	0	0	10	10	0	0	0	5	5	0	0	0	5	5
24	Głogówek	0	20	0	0	20	20	0	0	6	26	20	0	0	4	24	20	-20	0	4	4
25	Prószków	8	0	0	0	8	9	0	0	10	19	10	0	0	2	12	2	0	0	2	4
26	Bierawa	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	3	3	0	0	0	3	3
27	Chrzastowice	16	0	0	0	16	16	0	0	4	20	16	0	0	3	19	0	0	0	3	3
28	Praszka	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	2	2	0	0	0	2	2
29	Lubsza	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1
30	Łambinowice	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1
31	Rudniki	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1
32	Świerczów	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1
33	Wilków	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1
34	Byczyna	15	0	0	0	15	15	0	0	0	15	15	0	0	0	15	0	0	0	0	0

lp.	Nazwa gminy (data wpływu odp.)	2013					2014					2015					Zmiana 2013 - 2015				
		żłobek	odział żłobkowy działający przy przedszkolu	klub dziecięcy	opiekun dzienny	suma	żłobek	odział żłobkowy działający przy przedszkolu	klub dziecięcy	opiekun dzienny	suma	żłobek	odział żłobkowy działający przy przedszkolu	klub dziecięcy	opiekun dzienny	suma	żłobek	odział żłobkowy działający przy przedszkolu	klub dziecięcy	opiekun dzienny	suma
35	Kolonowskie	0	0	15	0	15	0	0	15	0	15	15	0	0	15	15	0	-15	0	0	
36	Krapkowice	86	0	0	0	86	86	0	0	86	86	0	0	86	0	0	0	0	0	0	
37	Lewin Brzeski	8	0	5	0	13	8	0	5	17	8	0	5	13	0	0	0	0	0	0	
38	Olesno	50	0	0	0	50	50	0	0	50	50	0	0	50	0	0	0	0	0	0	
39	Otmuchów	0	40	0	0	40	0	40	0	40	0	40	0	40	0	0	0	0	0	0	
40	Ozimek	65	0	0	0	65	65	0	0	65	65	0	0	65	0	0	0	0	0	0	
41	Popielów	0	0	15	0	15	0	0	15	1	16	0	0	15	0	0	0	0	0	0	
42	Prudnik	29	85	0	0	114	29	85	0	0	114	29	85	0	0	114	0	0	0	0	
43	Zawadzkie	0	20	0	0	20	0	20	0	20	0	20	0	20	0	0	0	0	0	0	
44	Kluczbork	0	72	0	0	72	7	0	0	13	20	11	0	14	25	11	-72	0	14	-47	
45	Olszanka						0	0	0	0	0	0	0	0	0						
46	Kietrz						0	0	0	2	2	0	0	0	0						
47	Walce						0	0	0	2	2	0	0	0	0						
48	Izbicko						0	0	0	5	5	0	0	0	0						
SUMY		1 923	325	98	0	2 346	2 215	153	100	222	2 690	2 577	161	104	187	3 029	654	-164	6	187	683

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin.

Tabela 6. Niezaspokojone zapotrzebowanie na miejsca, wolne miejsca i rzeczywiste zapotrzebowanie na nowe miejsca w poszczególnych instytucjach opieki dla dzieci do lat 3 oraz u opiekuna dziennego w województwie opolskim w 2015 r. według poszczególnych grup wieku - ujęcie gminne

Nazwa gminy	Niezaspokojone zapotrzebowanie na miejsca w instytucjach* opieki nad dzieckiem w 2015 r. (stan na 31 XII) określone na podstawie list rezerwowych i informacji uzyskanych z innych źródeł:					Wolne miejsca w 2015 (różnica miejsca - dzieci przebywające)										Niezaspokojone zapotrzebowanie (w zakresie nowe miejsca) - wolne miejsca (rzeczywiste zapotrzebowanie na nowe miejsca 2015)									
						Żłobkach		Oddział żłobkowy		Klubu dziecięcego		Opiekuna dziennego		suma		Żłobkach		Oddział żłobkowy		Klubu dziecięcego		Opiekuna dziennego		suma	
	żłobek	odział żłobkowy działający przy przedszkolu	klub dziecięcy	opiekun dzienny	suma	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia
Opole	381	0	0	0	381	34	31	0	0	0	0	4	0	38	31	347	350	0	0	0	0	-4	0	343	350
Kluczbork	25	17	0	5	47	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25	25	17	17	0	0	5	5	47	47
Zawadzkie	24	16	0	0	40	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	24	24	16	16	0	0	0	0	40	40
Krapkowice	40	0	0	0	40	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	39	40	0	0	0	0	0	0	39	40
Niemodlin	25	0	0	0	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25	25	0	0	0	0	0	0	25	25
Grodków	20	0	5	0	25	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0	18	20	0	0	5	5	0	0	23	25
Ozimek	25	0	0	0	25	2	2	0	0	0	0	0	0	2	2	23	23	0	0	0	0	0	0	23	23
Lewin Brzeski	6	0	6	0	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6	0	0	6	6	0	0	12	12
Głubczyce	8	0	5	0	13	0	0	0	0	2	2	0	0	2	2	8	8	0	0	3	3	0	0	11	11
Prudnik	20	0	0	0	20	0	0	9	9	0	0	0	0	9	9	20	20	-9	-9	0	0	0	0	11	11

Nazwa gminy	Niezaspokojone zapotrzebowanie na miejsca w instytucjach* opieki nad dzieckiem w 2015 r. (stan na 31 XII) określone na podstawie: list rezerwowych i informacji uzyskanych z innych źródeł:					Wolne miejsca w 2015 (różnica miejsca - dzieci przebywające)										Niezaspokojone zapotrzebowanie (w zakresie nowe miejsca) - wolne miejsca (rzeczywiste zapotrzebowanie na nowe miejsca 2015)									
						Żłobkach		Oddział żłobkowy		Klubu dziecięcego		Opiekuna dziennego		suma		Żłobkach		Oddział żłobkowy		Klubu dziecięcego		Opiekuna dziennego		suma	
	żłobek	odział żłobkowy działający przy przedszkolu	klub dziecięcy	opiekun dzienny	suma	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia	0-2	0-2 i powyżej 3 roku życia
Łubniany	10	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	10	0	0	0	0	0	0	10	10	
StrzelceOpolskie	4	0	0	6	10	0	0	0	0	0	1	0	1	0	4	4	0	0	0	0	5	6	9	10	
Bierawa	0	0	8	0	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	8	0	0	8	8		
Głuchołazy	10	0	0	2	12	4	2	0	0	0	0	0	4	2	6	8	0	0	0	0	2	2	8	10	
Kolonowskie	11	0	0	0	11	4	0	0	0	0	0	0	4	0	7	11	0	0	0	0	0	0	7	11	
Branice	10	0	0	0	10	4	4	0	0	0	0	0	4	4	6	6	0	0	0	0	0	0	6	6	
Biała	5	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0	0	0	5	5	
Pawłowiczki	0	0	5	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5	0	0	5	5	5	5	
Świerczów	0	0	0	5	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5	5	5		
Olesno	4	0	0	0	4	0	-4	0	0	0	0	0	0	-4	4	8	0	0	0	0	0	0	4	8	
Praszka	0	0	0	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4	4	4		
Dobrzeń Wielki	0	0	0	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3	3	3		
Turawa	3	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3	0	0	0	0	0	0	3	3	
Dąbrowa	0	0	0	3	3	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	2	3	2	3		
Głogówek	1	0	0	3	4	0	0	0	0	0	2	2	2	2	1	1	0	0	0	1	1	2	2		
Gogolin	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	-1	0	
Dobrodzień	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	2	2	-2	-2	0	0	0	0	0	0	-2	-2	
Chrzastowice	0	0	0	1	1	5	5	0	0	0	0	0	5	5	-5	-5	0	0	0	0	1	1	-4	-4	
Cisek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4	4	4	0	0	0	0	0	-4	-4	-4	-4		
Prószków	0	0	0	0	0	4	4	0	0	0	0	0	4	4	-4	-4	0	0	0	0	0	0	-4	-4	
Jemielnica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5	5	5	0	0	0	0	0	-5	-5	-5	-5		
Namysłów	0	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0	0	5	5	-5	-5	0	0	0	0	0	0	-5	-5	
Tułowice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6	6	6	0	0	0	0	0	-6	-6	-6	-6		
Paczków	0	2	0	0	2	0	0	12	12	0	0	0	12	12	0	0	-10	-10	0	0	0	0	-10	-10	
Popielów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11	11	0	11	11	0	0	0	0	-11	-11	0	0	-11	-11	
Brzeg	34	0	0	20	54	66	45	0	0	0	0	0	66	45	-32	-11	0	0	0	0	20	20	-12	9	
Zdzieszowice	0	0	0	0	0	14	14	0	0	0	0	0	14	14	-14	-14	0	0	0	0	0	0	-14	-14	
Kędzierzyn-Koźle	47	0	0	8	55	52	50	0	0	14	14	7	7	73	71	-5	-3	0	0	-14	-14	1	1	-18	-16
Komprachcice	0	0	0	0	0	32	32	0	0	0	0	0	32	32	-32	-32	0	0	0	0	0	0	-32	-32	
Nysa	0	0	0	0	0	32	21	0	0	3	1	0	35	22	-32	-21	0	0	-3	-1	0	0	-35	-22	
SUMY	713	35	29	60	837	264	213	21	21	30	28	30	24	345	286	449	500	14	14	-1	1	30	36	492	551

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin.